

# “ Z A R J A ”

MESEČNIK ZA SLOVENSKO ŽENSTVO V AMERIKI.

Štev. (No.) 16.

October, 1930

Letnik (Volume) 2.

B. T.:

## Koliko je vredna ženska?



ŽENSKA na Kitajskem se probuja. Pred letom dni je dobil Kuomitang, kitajska zbornica, zahtevo od kitajskih žena, da se vpelje nove zakone, potom katerih se bo zagotovila ženskam enakopravnost z moškimi v javnem življenju; izobrazba iste za ženske kot za moške, odprava mnogoženstva, zakone proti konkubinatu in da se ne sme več izpostavljati otrok ženskega spola. (Samo v provinci Kiangsi se zavrže v teku enega leta nad 70,000 novorojenih deklic.) Pomembno je, da je prišla ta zahteva ravno od organizacije katoliških žena na Kitajskem.

Na mrzlem severu, med paganskimi Eskimi, je ženska vredna ravno toliko, kolikor more prenesti na svojem hrbtu kot tovorno živinče. Isti pojav opazujemo med divjimi nekrščanskimi narodi po Afriki. Kdor je prečital knjigo "Mother India", je sam lahko prišel do prepričanja, da je ženska med Brahmani še vedno sužnja, med tem, ko se socialno stališče ženske nižjih kast v Indiji sploh ne upošteva. Mohamedanka še vedno zakriva svoj obraz, kot ji je zapovedal prerok Mohamed v znak svoje ga nizkega družabnega stališča. Začela je snemati svoj pajčolan raz obraza edinole v Turčiji, in to šele za časa vlade Kemal paše.

Navedena dejstva nam svedočijo, da ženska ne uživa med paganskimi narodi nikjer istega spoštovanja in enakopravnosti, kot pripada človeku potom njegove rodne pravice. Ravno isto nas uči zgodovina starih narodov. Očak Abraham je bežal iz mesta Ur v Kaldeji, ker so se mu gnusile človeške žrtve, prve med njimi seveda vedno ženske in otroci. Še celo izvoljeno ljudstvo se je včasih toliko spozaabilo, da je darovalo ženske žrtve, kot nam priča Jeftejeva prisega. Stare pravljice med evropejskimi narodi nam govore o deklicah, ki so bile žrtvovane zmajem. Vse te pravljice imajo kolikor toliko zgodovinske podlage; spominjajo na paganske pradede, ki so ob času lakote, suše in drugih neugodnih ust v rodu.

Koliko na boljšem je bila ženska med narodi, ki so stali pred dva tisoč leti na vrhuncu civilizacije,

nam pove zgodovina. Aristotel se sicer ponaša s tem, da ženska med Grki ni sužnja, kot med drugimi narodi, katere so nazivali z imenom barbari, toda njeno stališče ni bilo nikdar boljše kot ono, katero je užival mladoleten otrok. Ženska je bila vedno varovanka, najprvo pod očetovo roko, pozneje pod moževo, in če je mož umrl pred njo, pod varstvom njenih lastnih sinov. V slučaju, da ni bilo sinov v zakonu, je imel mož pravico ji postaviti varuha po svoji smrti. Celó življenje je živela sama za sebe; kot zakonska žena celo pri isti mizi ni smela jesti, kadar je imel njen gospodar moške prijatelje v gostih. Mnogoženstva zakon ni dovolil, na drugi strani je pa zagovarjal zakon pravico moža, držati pod svojo streho poljubno število žensk, ki so se imenovale hetere. Le en izraz imamo v slovenskem jeziku za prestavo te besede in za opis njene službe, namreč ljubimka. Medtem, ko prava zakonska žena ni dobila nobenega šolanja razven o hišnih opravkih in dolžnostih, se je dajala vsakovrstna priložnost ljubimkam, da so se izobrazile v vsakovrstnih umetnostih in strokah, ki so jim pomagale prisvojiti naklonjenost njih oboževalcev. Žena pod svojo streho je bila v pravem pomenu besede tovorno živinče, ljubimka pa igrača. Ni čuda, da se jo smatrali najmodrejši med modrimi Grki za bitje nižje vrste in govorili o njej zaničljivo. "Zahvalim vas, bogovi, da nisem niti suženj in ne ženska," je bila vsakdanja molitev očeta modroslovja Sokrata. Hesiod jo imenuje "prokleta zalega in največja šiba človeškega rodu". Eden izmed pesnikov da ženski vsaj toliko priznanja, da je prinesla dva dneva sreče v moževo življenje, namreč na dan poroke in dan njenega pogreba. Če pogledamo dandanes v harem pravovernega mohamedanca, imamo pred seboj sliko pravega življenja po grških družinah, kot ga je imel priložnost videti svet, ki se je hodil učiti znanstva in modrosti od modrih Grkov pred dva tisoč leti.

Žalibog, da nimamo prave slike iz življenja preprostega rimskega naroda, iz naroda, ki je bil v resnici jedro, iz katerega je republika zajemala svojo moč, predno sta ga pomehkuženost in nemoralnost plemstva in privilegiranih razredov mesta Rima u-

ničila. Gotovo je moralo biti med priprostim narodom dosti idealnega zakonskega življenja, drugače bi bil Rim padel še dosti popreje kot je. Vzglede, katerega nam navaja pesnik Ovid iz življenja zakonskih Philemon in Baucis, ki sta živela tako vzorno celo življenje, da so ju po smrti bogovi zopet združili in postavili med zvezde, nam kaže, da je Rimljan spoštoval čednosti in vrline, ki so potrebne v zakonskem življenju, čeprav jih je pošnemal sam le na redke čase. Da je zašla rimska družba v tako gnilo stanje, kot ga nam slikajo pisatelji in satiriki iz za dobe cesarjev, so bili nedvomno krivi rimski zakoni, katere je seveda vedno delal mož, najprvo v korist samemu sebi. Mož je bil neodvisen gospodar, družinski oče, v latinskem jeziku pater familias. On je bil svečenik v krogu svoje družine, absoluten gospodar nad svojo družino, obstoječo iz sužnjev, njegove žene, sinov, neomozenih hčera in njegove lastne matere, če je bila vdova. Razpolagal je po svoji volji z življenjem in smrtjo svojih podložnikov, in to je bila v resnici njegova družina. Potom verskih obredov je postala žena en nov član njegovih podložnikov. Državni obredi med priprostim ljudstvom ali plebejci, ki se niso smeli posluževati verskih obredov, so dajali isto oblast hišnemu očetu. Kadar se mu je zdelo primerno, je priznal otroka za svojega in v tem slučaju se je dalo otroku ime kmalu po rojstvu. Kadar je ukrenil nasprotno, se je otroka kratkomalo vrglo proč, da ga je pobral kdor ga je hotel. Volkovi v okolici mesta Rima, psi brez gospodarjev, svinje; vse je živelo v dneh slavnega Augusta od izpostavljenih otrok. — Ženska je bila pravzaprav kupljena, ko je stopila v zakon. Na isti način se je gospodar nje tudi lahko znebil. Prodal jo je nazaj gospodarju, od katerega jo je kupil. To prodajanje ženske so imenovali razporoko. Celo možje, voditelji naroda, ki so sami bili gospodarji nad ljudsko moralo, kot n. pr. Cato, Cicero, Pompej, Paulus Aemilianus, Augustus, so zavrgli svoje žene, največkrat brez vsakega povoda. Ni čudno, da so končno tudi žene sledile njihovemu vzgledu in napravile isto. Satirik Juvenal pripoveduje o plemeniti ženski, ki je imela nič manj kot osem mož v teku petih let. "Ni je več ženske," pravi Seneca, "ki bi se sramovala razporoke sedaj, ko najplemenitejše ženske štejejo svoja leta ne več po konzulih, temveč po številu svojih mož. Tak je bil Rim in tak je bil položaj ženske takrat, ko je bil Rim na vrhuncu svoje slave in ko so njegove zmagovalne armade ropale po celem znanem svetu in razširjale latinsko kulturo med paganskimi barbari.

Zgodovina vseh paganskih narodov nam pove isto žalostno stanje ženske. Zatiranje, sužnost, pasja podložnost in duševno in telesno poniževanje,

— tako bi se dal popisati životopis večine žensk pred prihodom Kristusa na svet. Za njo ni bilo nobene pravice, katero bi moral možki upoštevati. V Aziji se jo je prodajalo in kupovalo na vágo kot meso po mesnicah. Celo med izobraženimi Grki se je morala podvreči vsaka ženska vsaj enkrat v življenju javnemu onečiščenju pod streho svetišča boginje Venere. "Med Indijci," je zapisal rimski pisatelj Strabo, "se more kupiti ženo od starišev za ceno, ki je vredna kupni ceni dveh krav. Njihovo življenje je podobno življenju služabnic, s katerimi gospodar postopa po svoji volji in jih pretepa kadar hoče." Med Sciti in Tartari je bila navada sežgati na grmadi ženo, katere mož je umrl. Isto se je godilo med Indijci, dokler ni posegla vmes angleška vlada in prepovedala l. 1847 to nečloveško postopanje z vdovami. V teku desetih let je bilo naznanjenih nad 7000 slučajev sežiganja ali Sutee samo iz ene same države v Indiji, predno je angleška vlada stopila na noge.

Nič manjše prokletstvo za žensko je bila poligamija ali pravica moževa imeti več kot eno ženo ob istem času. Gospodarstvo nad domom je bilo razdeljeno; o njenih zakonskih pravicah ni bilo nobene govora. Zend-Avesta, sveta knjiga, oziroma sveto pismo med Perzijanci, je dovoljevalo in še dovoljuje danes poljubno število žena vsakemu verniku. Dekle, ki se ni poročilo pred osemnajstim letom, je bilo zaničevano in vredno časne in večne kazni. Poligamijo se je smatralo za častno med hunskim narodom. Vsak možki med medijskim narodom je bil zakonito obvezan živeti s sedmimi ženami. Med Mongolci se je štela čast in premoženje moža po številu njegovih žen. Isto nam pove zgodovina o Gotih in Longobardih. Če smemo verjeti vojskovodji Cezarju, se ni nikjer tako zaničevalo ženske in zakonskega življenja, kot ravno med stari Britanci.

Še najbolj spodobno in človeško življenje je bilo v onih dneh za nemško žensko, kot pripoveduje pisatelj Tacitus. On trdi, da je našel med vsemi narodi edinole stare Germane zadovoljne z eno samo ženo. Razven poglavarjev so bili vsi enoženci. — Grozne in hitre so bile kazni za nezvesto ženo. Odstrigli so ji lase in njen mož jo je bičal in vlačil slečeno iz enega kraja v drugega v zasmeh vsem. Bolevite Galce nam opisujejo zgodovinarji kot lene moške, ki so živeli od kruha, katerega so žene pridelale s težkim delom po poljih. Znano je, da tudi stari Slovani niso postopali boljše z ženskim spolom. Žena je bila tisto bitje, ki je rodilo in prenašalo tovore kot živinče. "Baba nije čovjek," ta prislovica je še dandanes doma na Balkanu; in čim globje gre človek proti jugu med Slovani, tem pogosteje se čuje. Rodila se je še v onih dneh, ko je slovanski

narod žrtvoval Svatovitu in plesal na čast boginje Žive. — In da ne prezremo toliko slavljenega Norda ali Normana, pradedu današnjih Norvegov, Švedov in Dancev, omenimo toliko, da so bili zadnji izmed evropskih narodov, ki so odpravili suženjstvo. Še v trinajstem in štirinajstem stoletju so pradjali v sužnost svoje žene in otroke.

Cela zgodovina paganstva je jasen dokaz, da se je žensko vedno smatralo za bitje nižje vrste. Modri Aristotel jo je imenoval nepopolnega in popačenega človeka. To mnenje je bilo splošno med narodi in vzelo je kristjanstvo nad tisoč let, predno se je to naziranje spremenilo v prid ženskemu spolu. Mož je delal zakone sam v svoje lastno korist. Lastnost paganstva je bila vedno sebičnost. Po moževih zakonih je bila ženska vedno lastnina bodisi že moževa ali pa očetova; lastnina kot del pohištva, kot domača žival, s katero je mogel postopati po svoji volji.

Da se ženska sama ni skušala osvoboditi in vzdigniti nad suženjstvo, je ravno tako zgodovinsko dejstvo. Herodot sicer pripoveduje o bojovnih ženskah, ki so imele menda nekje ob Črnem morju svojo državo in se spuščale v boj z Grki; imenuje jih Amazonke. Videl jih ni nikoli; samo slišal je druge o njih pripovedovati. Zgodovinarji smatrajo povest o hrabrih Amazonkah za bajko. Ženska sama ni imela niti moči, niti volje in tudi ne priložnosti osvoboditi se. Da pozabi svoje gorje, je iskala svojo srečo v razkošnosti, razuzdanosti in brezdelju. V najboljših razmerah, ko je vživala največ pravic, za časa rimskih cesarjev, je bil njen čas posvečen večjidel lišpanju, spletkam in uničevanju svojega telesa in duše. Cele armade sužnje so se tresle

pred njenim pogledom in pred njeno iglo, s katero je zbadala one sužnje, ki se ji niso prav obračali. V grozovitosti ni zaostajala nič za svojim možem; v ničemernosti in mesenosti ga je prekašala. Ko se je kadila arena od človeške in zverinske krvi, je zavzemala prvo mesto med gledalci. Doma je imela najete javne krvnike, da so trpinčili do smrti njene sužnje. Zašla je, prepuščesa sama sebi, v svoji razuzdanosti tako daleč, da se je gnusila sama sebi in drugim. Zgodovinarji in satiriki, ki nam jo opisujejo, se niso zanimali za njeno povzdigo; njihove besede so bile zapisane za zabavo svojih odjemalcev. Niti enega samega moža ne najdemo med pagani, ki bi jo bil zagovarjal, ki bi se potegnil za njene rodne pravice ali pa skušal dvigniti jo iz močvirja poltnosti. Sama in gola, brez srca, brez razuma, brez volje, brez moči in brez sramote, je stala na trgu, na prodaj onemu, ki je ponudil višjo in boljše ceno. Krasni kip Venere, namenoma brez rok, ki bi ji pomagale zakriti njeno telesno sramoto in njeno duševno revščino, je prava podoba ženske paganke.

So ženske, ki so igrale tu in tam ulogo v zgodovini narodov; ampak redke so kot kokošji zobje. Samo eno Kornelijo srečamo v paganskem Rimu, ki se ni bala stopiti pred svet in povedati, da sta njena sinova njeni biseri. Njene besede so padale na gluha ušesa. "Nihče drugi nas ne more rešiti kot edino Bog sam," je imel navado rekati modrijan Sokrat. Edino le potom Boga je mogla priti rešitev na svet za žensko, in ta rešitev je prišla, ko so se dopolnili časi, potom njegovega edinorojenega Sina, katerega je Oče poslal na svet namenoma zato, da reši človeški rod časne in večne pogube.

### KAJ MISLI ČLANICA-USTANOVNICA S.Ž.Z.

Vsak mora pozdravit korak naše predsednice. Več glav več ve; naj še druge kaj povemo v dobrobit naše Zveze. Vsak nasvet, tudi kritika, veliko koristi, če je izrečena ob pravem času in na pravem mestu. Evo Vam tukaj nekaj mojih misli.

Pravila.—Seveda so nam dana zato, da jih spolnujemo. Toda, če ta pravila niso v skladu z mojo vestjo in mojim prepričanjem? Trdim, da niso naša pravila popolna, posebno kar se tiče verskega značaja naše organizacije. Sovražnik prav lahko pride v naše taborišče. Na eni strani smemo sprejemati samo katoličanke, na drugi se pa borijo naše žene zoper duhovnega vodjo, zapore katoliško ime.

Še mi je v spominu, kako so se nekatere žene postavljale v boj proti imenu "katoliška" že koj ob prvi konvenciji. Kdo se je zmenil od delegatinj tedaj, ko je navzoča delegatinja in ustanovnica predlagala, da postavimo Zvezo pod okrilje blažene Device Marije. Sramovale so se imena ta-

krat in se ga sramujejo danes, to je vse. Sedanje ime ne odgovarja vsem zahtevam. Če bi odgovarjalo, bi ne protestirale. Vse kaže, da gremo hitro v nasprotni tabor. V katoliški dvorani je bila ustanovljena Zveza, katoliške žene so jo ustanovile (vsaj večina je bilo "katoličank") in to je vse, kar je katoliškega na naši Zvezi. Poglej v zadnje številke "Zarje", videla boš, da se naše število zmanjšuje. Zakaj neki se zmanjšuje?

Duhovni vodja. — Kako se ga bojimo. Kakor da bi bil strašilo v polju. Katoličan gre z duhovnikom roka v roki.

Kot članica predlagam, da se pridene imenu Zveze beseda "katoliška". Zveza naj ima enega duhovnega vodjo, ki ga članice volijo in ta članek naj se v Zarji priobči dobesedno.

Mary Kobal,

ustanovnica in delegatinja prve konvencije SŽZ.

## Baragova slavnost



O sklepu konvencije bi se te slavnosti mogle udeležiti glavna predsednica in glavna tajnica S. Ž. Z. Ker je bila glavna tajnica zadržana, sem se udeležila samo jaz.

Slavnosti v podrobnosti ne bom opisovala ker vem, da bodo o tej poročali naši časopisi, katere članice itakčitajo. Omenim samo v splošnem, da je bilo nekaj krasnega, nekaj imenitnega in pomembnega.

Peljala sem se s "skupnim" vlakom, ki je vseboval poleg mene samo še dva Slovence iz Milwaukee. Še le v Marquette smo videli tudi glavnega predsednika K. S. K. J. Ostali udeleženci so prišli z avtomobili. Posebno častno je bila zastopana Ženska Zveza. Videla sem članice iz Clevelanda, Detroita, Eveletha, Gilberta, Chicage, Milwaukee in Sheboygana. Članice podružnice na Calumetu so nas lepo sprejele in seznanile.

Najprvo se je vršila slavnost v Marquette. Ker nismo vedeli kam se obrniti, je Mr. Grdina takoj poskrbel in vprašal nekega meščana kje se nahaja tista cerkev v kateri je pokopan škof Baraga. Dobil je prav lakoničen odgovor: "Ne vem kje je pokopan, vem pa, da imajo katoličani dve cerkvi v mestu. One is English, and one Irish." Tu imate! Vseeno smo pa prav prišli do katedrale kjer so nas čakali že Slovenci iz Calumeta in drugod. Po končani slavnosti smo obiskali grobove slovenskih škofov, ki so pod katedralo pokopani. Okoli ene ure smo odinili na 120 milj oddaljen Calumet. Pot nas je peljala skozi krasne smrekove gozdove, mimo malih in velikih jezer, ter višjih ali manjših hribov. Prav slikovita okolica in čisti zrak. Ko smo dospeli na Calumet so nas pogostili z okusno večerjo. Po večericah, nas je pozdravil v imenu pripravljalnega odbora njegov tajnik, Mr. Joseph Češarek, ki je ob enem urednik Slovensko-Hrvatskega lista na Calumetu. Predstavil je Mr. Grdina ki je spregovoril o prijaznem sprejemu katerega smo bili deležni. Tudi jaz sem se v imenu žensk zahvalila za prijazen sprejem.

Drugi dan, smo se zbrali pred cerkvijo kamor so prikorakala Calumetska društva, ter ženske v narodni noši. Časten sprejem so tvorili Kolumbovi Vitezi, katerih je bilo 12 iz četrtega reda. Opravilo je bilo lepo; posebno krasnega petja naše ženske ne bodo nikdar pozabile. Popoldan smo se odpeljali v Eagle Harbor. Tam stoji cerkva katero je pred 75 leti postavil, takrat še misijonar, Baraga. Ogledali smo si cerkvico. Majhna je, a koliko bi lahko povedala, o žrtvah naših prvih Slovencev, o njihovem zatajevanju, o ubogih na pol divjih Indi-

jancih, katere srca so si pridobili naši rojaki misijonarji. Pokrajina je tam posebno slikovita. Jezero Superior, sega prav do male naselbine. Njegove vode so bolj temno plave kot one od jezera Michigana. Dalje so tam košata borova in smrekova drevesa ter hribi. Vse to prijetno vpliva na take ljudi kot smo mi, ki ne vidimo leto in dan drugega kot listnato drevje in cestni tlak.

Začela se je slavnost. Iz odra se je oglasila beseda v petih jezikih; vsaka je povečavala ime Barage. Govori so bili vsi glaboko zamišljeni, ter napravili na poslušalce mogočen utis. Jaz sem stala med tujci in slišala pogovore. Dva postarna človeka sta se takole menila: — "Ali si ti vedel, da je bil škof Baraga Slovenec? Jaz sem mislil, da je bil Nemec ker je znal tako dobro nemško. In kako ti ljudje hočejo biti sedaj Slovenci; vsaj so se vedno nazivali Austrians?" Drugi odgovori: — "Mogoče je slovensko ime sedaj v modi. Saj smo tudi mi bili enkrat Irish, sedaj smo pa Americans." Tak je bil toraj pogovor teh možakov; zelo zanimiv, kaj ne?

Drugi dan smo se zopet zbrali v spominski cerkvi kjer je bila darovana sv. maša zadušnica za vse umrle misijonarje. Po maši smo šli obiskat grob slovenskega misijonarja v državi Michigan, Rev. Andolška. Pokopališče je staro. Prvi je bil tam zakopan nek Irec, že leta 1845. Najstarejša ženska, neka Hariet Urn, je našla tam zemski počitek leta 1909. Rojena je bila 1808; ućakala je nič manj kot 101 leto.

Obiskali smo tudi razstavo Baragovo, katero je z velikimi težkoćami skupaj zbral, č. g. Ambrožić; kateremu gre najveć zaslug, da se je začelo zanimanje za naše misijonarje. Na razstavi je bilo veliko zanimivih stvari, tako tudi zlat kelih in škofova mitra katero je z škofovsko opravo vred, podaril škofu Baragi rajni avstrijski cesar Franc Jožef. Mene je posebno zanimalo Baragovo šolsko sprićevalo. Tudi Mr. Matija Pogorelc, je imel veliko stvari razstavljenih od Msgr. Buha in drugih misijonarjev v Minnesoti.

V pondeljek sta me Mr. in Mrs. Češarek vzela v tamošnje bakrene mlina. Ker sem sitna, sem hotela vse videti. Zanimali so me velikanski možnarji in mlina v katerih meljejo bakreno rudo. Ko je smleta jo perejo, da voda odnese pesek in ruda ostane sama. Potem jo pošljejo v livarne. Povedali so mi, da je to jako dragocen proces in ker je padla cena bakru, zato se tam dela bolj po malem. Proces jih stane okoli 11c od funta, cena pa znaša 12c. Je toraj malo dobićka. V vojnem času je bila cena bakru 46c.

Drugi dan sta me vzela Mr. in Mrs. Sprajcar v rudnik. Šla bi bila rada v jamo; pa nisem imela predpisane obleke s seboj. Čudila pa sem se velikim “šaftom”, ki vlečejo ljudi iz jame. Smilili so se mi, ker so prišli vsi zdelani in mokri na površje. Oglledala sem si še velikanske stroje ki ženejo “šaft” in vlečejo rudo iz zemlje. Strojnik mi je povedal, da imajo 40.000 konjskih sil. Vse sem si toraj ogledala, kar je bilo zanimivega, samo zivega Indijanca bi rada videla — in ga nisem. Rekli so mi, če počakam še en čas, da mi še tistega pokažajo, pa se mi je mudilo domov.

V pondeljek večer je imela tamošnja podružnica izvanredno sejo. Imele so neko jako važno zadevo in komaj čakale, da sem prišla gor. Me veseli, da sem lahko bila na uslugo. Rešilo se je vse v popolno zadovoljstvo članic. Upanje je na velik napredek, in uradnice so mi zatrdile, da bo kmalu dve sto članic. Bog daj! Za Baragovo slavnost so se naše članice močno zavzele. Bile so v pripravljanih odborih in imele veliko dela in truda. Organizirale so parado z žensko narodno nošo, kar je bilo nekaj krasnega. Zato, čast jim!

Calumet je stara slovenska naselbina. Najstarejša Slovenka bo Mrs. Mary Kozjan, predsednica podružnice. Ko je bila stara eno leto, so jo stariši prinesli iz starega kraja v Calumet, ko tam ni bilo še

nobenega Slovenca. To je bilo pred 55 leti. V Calumetu imajo tudi najlepšo slovensko cerkev v Ameriki, ter najstarejše slovensko podporno društvo. Dalje se ponašajo, da imajo največjo bakreno okrožje na svetu — kar se jim mora pustiti — ter najglobokejši rudnik ki je 10.000 čevljev globok. Tudi bakrena ruda je neki tam najfinejša. Jako originalna so imena cest v Calumetu, na primer: — Yellow Jacket, Red Jacket, Blue Jacket, Tamorock itd. Najbolj so seveda ponosni na zgodovino slovenskih misijonarjev in to po pravici. Sklenili so, vsako leto meseca avgusta obhajati spomin Baragov, čeprav ne na tako inpozanten način kot letos.

Tako sem približno opisala, kar me je zanimalo. Na Calumetu sem zvedela vse, še celo to, kedaj je vino “naturu”. O tem lahko spriča Mr. Češarek, katerega je nek prijazen gospod podučil.

Vse članice in uradnice calumetske podružnice in vsi s katerimi sem prišla v dotiko, sprejmite mojo zahvalo za vso prijaznost in naklonjenost. Posebno sem pa hvalo dolžna, Mr. in Mrs. Kocjan, Mr. in Mrs. Češarek, Mr. in Mrs. Sprajcar, Mrs. Gazvoda in Mrs. Caiser. Ohranila Vas bom v hvaležnem spominu in dnevi mojega bivanja med vami mi bodo nepozabljani.

Marie Prisland.

## Kako je izpadla Baragova proslava na Calumetu

V prvi vrsti se moram zahvaliti vašem listu “Zarja”, kateri je v zadnjih številkah posvetil veliko prostora in v katerem so pisatelji tako lepo očrtali pomen Baragovih proslav, zlasti pa zadnje, ki se je vršila 9. in 10. avgusta v Marquettu in na Calumetu, kjer se je dosegel višek te pomenljive slavnosti — stoletnice prihoda Barage v Ameriko.

Upam, da bode ta članek natisnili v “Zarji”, čeravno ni izpod ženske roke — saj sem zapazil, da so vaše kolone odprte tudi moškim, kadar imajo kaj pametnega za povedati, — ker sem videl, da so se ženske pri proslavi najbolj odrezale in so se kazale še bolj navdušene kot moški. Imel sem čast seznaniti se z več ženskami, članicami vaše organizacije, iz Chicage, Sheboygana, Milwaukee, Detroita in od drugod, in reči moram, da so se nam vsem zelo prikupile. Prijazne, zgovorne, polne navdušenja — pravi tip dobre slovenske žene. Veseli smo, da so nas obiskale in če se še kdaj oglasijo semkaj gori, nam bodo vedno dobrodošle.

Baragova proslava je izpadla lepo, da lepše ni mogla. Oba dneva smo imeli krasno vreme, ne prevroče, ravno prav, kar je seveda veliko pripomoglo

k dobremu razpoloženju romarjev in končnemu uspehu proslave.

V soboto, 9. avgusta, smo se zjutraj ob 9. uri zbrali v Marquettu, kjer se je v škofijski katedrali vršila pontifikalna sveta maša. Lepo je bilo videti v prvih klopeh naše žene in dekleta v narodni noši. Še celo škof je po maši pohvalil našo narodno nošo in je izrazil svoje veselje nad tako lepim številom naših žena v Marquettu. Po maši je šla dolga vrsta obiskovalcev v Baragovo grobnico pod katedralo, da se pokloni ob njegovih ostankih spominu svetega škofa. Pomemben je bil trenutek, ko je Msgr. Rezek prečital škofu prošnjo, da podvzame potrebne korake za proglasitev Barage blaženim, kar se bo gotovo prej ali slej zgodilo.

Ne bom na dolgo opisoval cele slavnosti, ker je gotovo že večina vaših članic isto čitala v podrobnosti v Amer. Slovencu; zadostuje naj, če rečem, da je bila nedeljska slavnost na Calumetu in na Eagle Harbor nekaj krasnega — veličastnega. Cerkev sv. Jožefa na Calumetu je bila vsa okrašena s cveticami; nad pročeljem je bil pa velik napis: “Bishop Baraga’s Centenary — Slava Baragi!” — obdan

okrog s cedrovimi vejicami.

Višek slavnosti se je pa dosegel na Eagle Harbor, 24 milj od Calumeta oddaljeni majhni vasi, kjer še zdaj stoji cerkva, katero je Baraga postavil. Tam pri njegovi cerkvi se je zbralo v nedeljo popoldne na tisoče naroda ter poslušalo govornike, ki so v globoko zamišljenih besedah opisovali življenje in težkoče, katere je moral ta veliki mož pretrpeti. Cel čas je ljudstvo govornike napeto poslušalo, nihče se ni premaknil z mesta, dokler ni bil program končan.

Tako, vidite, se je završila slavnost. Ne majhno priznanje za to gre tudi našim ženam, katere so imele veliko dela pri pripravah in katerega so tako lepo izvršile. V imenu odbora se jim na tem mestu prav lepo zahvalim.

Končno moram še omeniti, da sem imel čast seznaniti se z vašo glavno predsednico, Mrs. Marie Priland, katera je tudi prihitela na slavnost. Slovenski Ženski Zvezi moram čestitati, da ima tako sposobno ženo za svojo voditeljico. Inteligentna, navdušena, ki pozna razmere daleč na okrog, ki ima na vsako vprašanje takoj pravi odgovor in ki veliko žrtvuje za povzdig ženstva na polju izobrazbe; taka je vaša predsednica. Upam, da bo dobila priznanje in zahvalo za njene zasluge.

‘‘Zarjo’’ tukaj radi čitamo in to ne samo ženske, ampak tudi mi moški, kar upam, da nam boste oprostile in da nas ne boste nahrulile z besedami: Kaj se pa vi dedci vtičete v ženske liste?!

**Jos. Chesarek,**  
tajnik odbora za Baragovo proslavo.

## Temelji materinega vzgojnega dela

(Ponatis iz knjige ‘‘Mati vzgojiteljica’’. Založila uprava deklíškega lista ‘‘Vigred’’, Ljubljana.  
Tretja, predelana izdaja.)

### 1. Mati. — prva vzgojiteljica.

**B**OG ti je podaril otroka, krščanska mati! Oko ti žari v sreči ob pogledu na ljubljena. Kako nežno je dete, pomoči potrebno in nate navezano! Mnogo let poteče, preden se razvijejo njegove telesne in duševne sile, da kot samostojen človek stopi v življenje. Tako je Stvarnik sam poskrbel za tesno vez med starši in otroki, za družinsko življenje. Sredi družine naj otrok ob posebnem materinem negovanju dorašča in se krepi, pod njenim varstvom in vodstvom naj se razvije v dobrega kristjana, vrlega rodoljuba in zvestega državljana.

Materina vzgoja je podlaga telesnega in nraštvenega zdravja otrok; očetova vzgoja le pomaga in nadaljuje, a ne ustanavlja. To zmore edino mati, če je žena na svojem mestu. Oče bojuje boj za obstanek. Njegov poklic ga zadržuje z doma. Le redko se utegne pečati z otroki in še tedaj navadno prav kratek čas.

Mati je središče rodbine in prav v prvih, za vzgojo najvažnejših letih, so otroci skoraj vedno v njeni bližini. Vpliv matere je prvi, najneposrednejši in radi tega najmočnejši. Mati otroka pozna, zato hitro opazi, kaj se v njem godi, dočim ostaja očetu razumevanje otroške duše splošno tuje; redkejše občevanje z otroki mu mnogo bolj otežuje spoznavanje njihove notranje narave.

Odtod naravno razmerje pri vzgoji: mati **vodi**, oče **podpira** in izpopolnjuje, oba pa dajeta **dober**

**zgled**. Na ta način se v navadnih razmerah dosežejo najboljši uspehi.

### 2. Najlepša materina dolžnost.

Da bi otroci dosegli časno in večno srečo, je materina naravna želja. To mora biti tudi glavna naloga njenega življenja. Če izpolnjuje to nalogo v krščanskem in državljanskem smislu, seže s svojim vplivom preko mej rodbine v življenje naroda, domovine in v nadaljnji razvoj človeškega rodu.

Težka je ta naloga, toda zato najlepša. Če nudi mnogo radosti gojenje cvetlic in drugih rastlin v domačem vrtu, če nas razveseljuje njih cvetje in sad, koliko več srčnega veselja občuti mati, ki izobrazuje otroško dušo,

1. razvija um,
2. vceplja otroku vzorno čuvstvovanje,
3. in vodi njegovo voljo.

V tej prekrasni nalogi tiči vzvišenost materinskega poklica, obenem pa tudi največja odgovornost. Najplemenitejše blago ima mati v rokah: človeka, lastnega otroka. Mehko kakor vosek, za vsak vtis sprejemljivo srce malega otroka, njegova mlada duša je pozorna na vsako malenkost. Toda mati mora biti svoji vzgojni nalogi kos.

### 3. Materino vzgojno delo — velika umetnost.

Mnogi smatrajo vzgojo za nekaj takega, kar prihaja samo po sebi tam, kjer so otroci. Mislijo, da je z grajo, kaznijo in pohvalo že vse opravljeno; čim več da je tega, bolje je. Prav pogosto se vsak prestopke brez razlike graja in kaznuje — in vzvi-

šena naloga vzgoje se s tem izpreminja v prazno besedičenje brez vsake cene. — Zato ni prav nič čudno, ako toliko naše dece in mladine trpi vse življenje prav zavoljo nesposobnosti svojih mater-vzgojiteljic.

Mati mora vedeti, da je vzgojno delo velika umetnost, katere ne zna vsak kar sam od sebe. Otrok ni stroj, da bi se dalo ž njim ravnati vedno in povsod enako, še manj je mogoče, en in isti način vzgoje uporabljati pri različnih otrocih. Otrok ima telo in dušo, je nekak svet sam zase, in mati vzgojiteljica, si mora ta svet osvajati jako preiščeno in preudarno. Da bo to mogla in znala, se mora poprej učiti in se za svoj vzgojni poklic **usposobiti**, to je dobro pripraviti.

Sicer se res ne more od priprostih mater zahtevati, da bi bile v vzgojeslovju strokovnjaško podkovane. Toda vsaj tega naj bi se vsaka mlada mati živo zavedala, da vzgojno delo ni igrača. Ako se za to delo vsaj toliko pripravi kot za drugo važno delo, ji bo potem njeno ljubeče materinsko srce sproti narekovalo, kaj je treba storiti.

Na vsak način bi bilo premalo, če bi mati za svoje vzgojno delo ne imela druge usposobljenosti kakor edino dobro voljo in nekaj splošnih nazorov o vzgoji, ki jih sliši v vsakdanjih pogovorih med ljudmi. Če hoče biti količkaj dobra vzgojiteljica, mora **sama poznati mišljenje, čuvstvovanje in hotenje** svojega otroka, pa tudi vzroke in posledice njegovega početja. Poznati mora otrokove napake in posebna svojstva, vpliv bratov, sester, tovarišev in čtiva. Čitati mora, kar so drugi mislili in pisali o vzgojnem delu, primerjati mora izkušnje drugih vzgojiteljev z **lastnim opazovanjem** in jih modro uporabljati. Le tako bo mogla vsakega otroka v vsakem slučaju posebej prav prijeti, z drugo besedo: le tako bo mogla biti njena vzgoja **individualna** (za vsakega otroka posebej primerna), kar je pglavitna lastnost dobre vzgoje.

Dvoje ji bo pri tem izvrstno služilo. Prvič naj **se zamisli v svojo lastno otroško dobo** in naj si skuša predočiti, kako je takrat sama reči doznavala, opazovala in presojala. To ji bo mnogo pripomoglo, da se bo znala vglobiti v otroško dušo. — Drugič naj marljivo **opazuje otroke**, kadar so sami med sabo in mislijo, da jih nihče ne vidi, posebno pri igri in kadar občujejo z drugimi. Tako bo poleg otroške duševnosti v splošnem spoznala še individualne posebnosti svojih otrok glede na njihovo mišljenje, čuvstvovanje in hotenje. Bolj ko bo poznala **posebne** navade in nagnjenja gojencev, bolj bo znala nanje pravilno in res vzgojno vplivati.

S temi kratkimi besedami smo pač dovolj opravičili in utemeljili trditev, da je vzgoja velika umetnost. Toda saj moramo zapisati še več: vzgoja je visoka **božanska umetnost**. Zakaj?

Smoter in namen vzgoje ni le razvoj telesnih in duševnih moči ter zmožnosti za pozemsko življenje, temveč najvišja naloga vzgoje je, voditi otroka k Bogu. To podeljuje vzgojnemu delu nadsvetno vzvišenost in mu daje popolnoma določeno, neizgrešljivo smer. Zbujanje vere, upanja in ljubezni do Boga, usposabljanje otroka, da doseže svoj dvojni cilj: časno in večno srečo, je pač velika umetnost. V resnici visoka, božanska umetnost je vzgoja. Vzgoja naj privede otroka čim najbližje k Bogu, a ta cilj se doseže le s pomočjo božje milosti.

Zato, slovenska mati, ne opusti nobene pripravne prilike, da se pripraviš in usposobiš za dobro vzgojiteljico!

#### 4. Materina ljubezen in veselo srce.

Tla, v katerih pravo vzgojno delo posebno dobro uspeva, sta materina **ljubezen** in **veselo srce**.

Kakor potrebuje telo novorojenčka več toplote nego človek v poznejših letih, tako potrebuje otroška duša tudi več **ljubezni**. ‘‘Topli žarki materinske ljubezni naj zbude in razvijejo v otroku zmožnost ljubezni,’’ pravi poznavalec duše Alban Stolz. V resnici, z ljubeznijo zbudena ljubezen do matere in očeta je prva ovira sebičnosti pri otroku. Ljubezen materina je vrelec, iz katerega srka mlada duša moč za razvoj. Dobrota materina uči otroka tudi dobrote napram drugim. Otrok vidi mater, da skrbi za njegove potrebe, pa hoče tudi sam skrbeti za reči in osebe krog sebe: deček za igračo, za zajččka, psička, jagenjčka, za sestrico, deklica za punčko, mucko, za mlajšo sestrico ali bratca. Sočutje materino, kadar ji toži o svojih bolečinah, ga uči občutiti tujo bol in bridkost.

Prav tako potrebno za plodonosno vzgojno delo je **veselo srce**. Kakor nas modro, jasno nebo dviga in zbujajo v nas vesela čuvstva, tako vpliva materina veselost prav ugodno na otroka. Kaj ve otrok o žalosti? Kaj razume o skrbeh? Da se uči pogumno in zaupljivo gledati v življenje, mu mora mati kazati vedro lice; s prijazno, mirno potrpežljivostjo naj se zanima za njegove misli in nagnjenja. Solnčna vedrost njene duše vpliva oživljajoče ko pomladanski vetrič na otroško srce: popje vsega dobrega se v njem odpira, zbujajo mu veselje do učenja in poslušnosti.

Nikdar naj torej mati ne pozabi čarovnih sil uspešne vzgoje: materinske blagohotnosti in solnčne radosti.

Seveda je materi marsikdaj težko, posvečati se otrokom z veselim srcem; toda če se njim na ljubo premaguje, dobiva vedno več oblasti nad samo seboj. Kdor druge pravilno vzgaja, izpopolnjuje lastno vzgojo. To je posebno potrebno za mlado mater, ki je komaj odrasla nežni dekliški dobi. — Nekatero matere naravnost privzgapajo v otrocih

neposlušnost, trmo, razne muhe, in hibe značaja. Često kljub dobri volji ne vedo, kaj naj z otrokom počno, kaj naj store v tem ali onem slučaju. Lastna vzgoja v njih domači hiši je bila menda nedostatna in nadaljevalnih šol, ki bi poučevale odrasla dekleta o vzgoji otrok, še vedno nimamo. Zato naj bi vsaj tisto, kar pišejo o vzgoji pri nas knjige in listi, naše bodoče matere z vso resnobo proučevale!

##### 5. Materino samopremagovanje in čuvanje lastnega ugleda (avtoritete).

Mati vzgojiteljica je otroku božja namestnica in nositeljica božje **avtoritete**, to je zastopnica **dostojanstva** božjega, ugleda in veljave. Četrta božja zapoved ukazuje otroku, naj mater in njeno avtoriteto spoštuje. Mati otroku to dolžnost zelo olajša, če sama zna pred njim svoj materinski ugled in svojo veljavo očuvati.

Tri reči so zlasti, ki pripomorejo, da mati svoje-ga ugleda pred otroki ne izgubi:

samopremagovanje,  
krepka odločnost,  
mirnost in preudarnost.

Kjer ni **samopremagovanja**, tam je doma nepremišljenost in prenagljenost; tam mati otroka opominja in kaznuje brez preiskave. Nič ne preudari, je li krivda res tako velika kakor se kaže na prvi pogled, in kdo je prav za prav krivec. Vsako nerodnost ostro kara. Pozabljenost ali nepremišljeno dejanje, ki se je zgodilo v mladostni živahnosti, ako n. pr. otrok kako stvar zdrobi, povzroča pri materi nestrpnost, togoto in izzove kazni, ki niso v nikakem razmerju s povzročenim zlom. Tak otrok sliši ves dan le ukazovanje, prepovedovanje, grajo in psovke. Ali je čudno, če izgubi zaupanje do matere, če se plašno in trmasto vsemu umika in komaj še pazi na to, kaj mu rečejo? Večno opominjevanje, kreganje, pridigovanje, ali jeza, psovke in kazni otope sree in napravijo iz otroka pogosto upornega trmoglavca. Gotovo je, da se v takem otroku spoštovanje do matere ne more ukoreniniti.

Prav tako kot materino samopremagovanje je potrebna za uspešno vzgojno delo njena krepka **odločnost**. Žal, da neka mehkužna neodločnost le prepogosto kazi naše matere in ovira uspehe vzgojnega dela.

Kar je bilo otroku naročeno ali ukazano, mora mati odločno zahtevati. Mati ne sme odnehati, ne zavajo prošenj in laskanja ali dobrikanja, ne zavoljo trme. Zato bodi v ukazovanju in prepovedovanju previdna in ne zahtevaj vsak trenutek zdaj to zdaj ono iz brezmislne navade. Ne misli, da je otrok mrtva stvar ali igrača, ki ž njo lahko napraviš, kar hočeš. Le kar je resnično potrebno in upravičeno, zahtevaj od njega. Tvoja povelja naj ne bodo čmerna in osorna, temveč prijazna, a odločna, kratka in jasna. Nič pretežkega ne nakladaj otroku! Če povelja ne razume, prizanesljivo potrpi in se ne razljuti nad njim!

Mnogo mater trapi otroka s praznimi grožnjami in z žuganjem kazni, ki so nemogoče (bavbav pride pote!). Zopet druge mu obetajo vse nemogoče dobrote in sladkosti, da bi postal poslušen in postrežljiv. Ne slutijo, da s takimi obljubami navajajo otroka k sebičnosti in lakomnosti, da ob takem ravnanju ni govora o poslušnosti in da si s tem izpodkopljujejo ugled. Včasih sega neodločnost matere tako daleč, da nadomesti ukaz celo s praznimi besedami, tožbami in celo prošnjami. Druge matere ukazujejo, a ne pazijo na to, če otrok povelje sploh izvrši, in ga ne kaznujejo, kadar ne uboga.

Celo take neodločne matere imamo, ki iz pretirane skrbi in mehkužne opičje ljubezni otroka nikdar ne kaznujejo in mu nobene želje ne odbijejo. Ne zavedajo se, kako zelo s takim ravnanjem otroka pomehkužijo. Ne pomislijo, da bo njihova neodločnost vzela otroku vso odporno silo nasproti viharjem in bridkostim v poznejšem življenju, ki gotovo ne bodo izostale.

Materin ugled bo dobro zavarovan, tudi s tem, če zna biti mati pri nepričakovanih otrokovih napakah in izpremembah **mirna in preudarna**. Nikoli naj ne pokaže otroku, da je izgubila glavo, da ne more in ne zna obvladati položaja. Tako naj n. pr. nikoli v prvem razburjenju ne kaznuje, temveč naj mirno poišče vzroke otrokovih napak in trezno preudari, s kakšnimi pripomočki bi se dale te napake v bodoče zatreti. Le s popolno veljavo pri otroku — le če boš znala, mlada mati, to umetnost, boš dosegla; da te bo tvoj otrok že zgodaj začel spoštovati in bo ohranil spoštovanje do tebe v vsem poznejšem življenju!

(Dalje prih.)







## Izobraževalni klubi



Svet je poln izgovorov. Česar ne znamo razložiti in česar ne moremo doseči, se navadno izognemo z izgovorom. Znana je povest o lisici in o grozdju, ki je bilo prekislo. Ženska je uganjka. Nihče še ni prišel na dno, kaj ona je in kaj ona hoče! Tako govore pesniki, tako pisatelji; sploh moški vsi od kraja. Pri ženski ne velja isto pravilo kot na ribniški ohceti, kjer je vsakdo najnaprej; oče Rezman — najnaprej, teta Trobentulja — najnaprej, tisti, ki na klinec piska — najnaprej. Pri ženski je samo eden najnaprej in ta eden je — ona sama. Prva v božjih očeh, prva v očeh svojega moža, prva v očeh svojih otrok, prva v očeh svojega izvoljenca in prva v družbi, v kateri e nahaja. Ta lastnost jo preganja naprej do cilja, dokler ga ni dosegla; in ko je dosegla en cilj, jo vleče naprej do drugih zmag. Na eni strani ji ta lastnost koristi, na drugi jo pa drži v skrbeh in nezadovoljnosti do groba. Stremljenje po prvenstvu jo navdušuje in ji pomaga premagati vse zapreke. Gorje mu, kdor se ji zoperstavi na tem potu! Sveto pismo, če se ne motim, razlaga to lastnost v domačih besedah približno tako-le: “In babca bo bolj smrtonosna kot mandelc.”

Ker sem ravno pri svetem pismu, naj omenim mimogrede to nemirno stremljenje ženske z besedami nekega hudomušneža. Ker tiči dobro jedro v tem orehu ponovim, kakor sem čula. — Glasi se približno tako-le: Bog je ustvaril nebo in zemljo in je — počival. Nato je ustvaril rastline in živali in — počival. Par dni pozneje je ustvaril človeka in zopet — počival. Končno je vzal rebro iz Adamove strani in naredil iz njega žensko. Od onega dne naprej ni nihče več počival,

ne Bog, ne človek in ne žival, vsaj sveto pismo nikdar več ne govori o počitku.

Posadi jo na prestol, za samostanske zidove ali pa drugam, vedno boš našel isti pojav. — Kranjski Janez jo je opisal z narodno pesmico: “Lan sem ji kupu kilo kofeta, letos pa hoče celga teleta. Kje bom jemav, kje bom jemav, kje bom jemav, da bom tebi dajav!”

Šalo na stran! Ženska stremi po izobrazbi, ker ve, da le takrat, kadar bo boljša v telesnem in duševnem oziru, le takrat bo mogla stopiti “najnaprej”, bo prva med prvimi, kjer jo bo vsakdo videl in slišal.

Da, ženska bo stopila v društvo, hodila redno na seje in društvene večere, dokler dolgo se ji bo nudila priložnost naučiti se kaj novega, in se na ta način izpopolnjevati. Kjerkoli se čujejo pritožbe: ne prihajajo na sejo — lep program smo imele, pa jih ni bilo — ni se obneslo kot smo hotele — vedi, da tiči zajec za tem grmom; in temu zajcu je ime: nepoznanje. Ženske same ne poznajo ženske! Če jo pozna, bo gledala na to, da jo bo dobila v svojo družbo in društvo in delila z njo svoje znanje; pomagala ji bo do zaželjene izobrazbe. Kakšno znanje? boš vprašala. Odgovor ti je bil dan že poprej. Povej ji kaj tacega, kar jo bo zanimalo, kar spada v njeno stroko. Zastonj ji boš govoril o četrtri dimenziji, zastonj o mednarodnih dolgovich; evolucija jo zanima le v toliko, da gleda na to, da se ne bo zopet kedaj oni, ki ji je najbolj pri srcu, prelevil v “afno” potom pijače. Vprašaj prvega uspešnega trgovca, kaj naj se nudi ženskam pri društvih, da bodo seje polnoštevne, in odgovoril ti bo: “Ženska gleda za stvari, ki so lepe, nove in poce-

ni.” Ravnaj se po njegovem nasvetu in uspeh društva je zagotovljen. Le kadar jim bo društvo nudilo kaj takega v poduk in zabavo, kar jim nihče drugi ne more prodati za isto ceno, le takrat bodo pritislile na seje polnoštevne.

Še nekaj je vredno upoštevati. Malone vsaka ženska ve, da je delo pogoj zdravja, zadovoljnosti in blagostanja. Kakor sem že omenila, hoče ženska, da jo vsakdo vidi in ve, da je ona navzoča. Cerkvna društva, zabave, predstave, slovesnosti, pojedine, vse to zahteva dela in ljudi. Vse je razdeljeno na odbore in vsak odbor ima svoje delo in svoje skrbi. Naloži delo in skrbi na posamezne članice, ne vedno na iste, in videla boš, da bo to delovalo kot magika. Voda, ki stoji pri miru, se hitro usmradi. Društvo, ki ima vedno isti odbor, vedno iste gospodarje, oziroma diktatorje, ki v svoji goli oholosti smatrajo vsacega drugega za nesposobnega pri vodstvu društva, so v resnici največje coklje pri društvu; njih samovolja in samohvala je kriva, da voz društvene življenja škriplje in se ne more nikamor premakniti. Da v par besedah ponovim vse moje gostobesedičenje, sklepam ta moj članek s sledečim nasvetom: Vsakemu človeku je pravica ljuba in draga. Pod pravico razumemo lastnost, ki zahteva, da se da vsakemu ono, kar mu pripada: nekaj za nekaj. Kadar bodo naša društva upoštevala dejstvo, da društvo dolguje svoji članici nekaj za njeno — članarino, takrat bodo društva odgovarjala svojim zahtevam, in seveda tudi člani zahtevam društva ter se udeleževali sej in prireditvev polnoštevne.

Albina Novak.



## Uradna poročila



### ČLANSTVU SZZ. NA ZNANJE!

Glavna tajnica in urednica glasila se je odpovedala ter poslala svojo resignacijo, katero je glavni odbor Zveze z obžalovanjem sprejel. Do 31. decembra ostane še v uradu. Žal nam je, da je do tega prišlo; vendar siliti gl. tajnice ne moremo, ker je itak že dovolj žrtvovala za Zvezo.

Razpisana je torej služba gl. tajnice in urednice glasila SZZ. Za službo gl. tajnice se lahko prijavi vsaka članica, katera se nekoliko razume na knjigovodstvo in ima razločno pisavo, da bo lahko dopisovala s podružnicami in glavnim odborom. Poleg tega se od nje pričakuje, da bo vestna in točna. Stanovati pa mora v Chicagi ali vsaj v Cook okraju, kjer je Zveza inkorporirana.

Za urednico glasila lahko sprejme članica, ki ne stanuje ravno v Chicagi. Če bi se oglasila kaka taka zmožna članica, ki bi lahko oba urada sprejela, je pa toliko boljše za njo in za organizacijo.

Pogoji za urednico glasila, ki je obenem tudi upravnica, so: Urednica mora biti večša slovensko slovenskega jezika in poleg tega imeti tudi znanje angleščine. Članki v slovenščini so večinoma izvorni, treba pa je popraviti in za priobčitev prirediti razne dopise, ki prihajajo v vseh oblikah. Angleški del zavisi od urednice same. Ta del je velikega pomena za našo mladino in na vsak način moramo spraviti več zanimanja vanj. Če se bo mladina zanimala za naše glasila, se bo tudi za organizacijo. Mladino moramo imeti, če želimo Zvezi obstanka.

Če bi se ne oglasila nobena članica, ki bi bila zmožna urejevati glasilo v obeh jezikih, bi bi

lo priporočati, da se oglasi katera izmed naših deklet, ki bi imela veselje zato. Saj jih imamo veliko, in še učenih povrh. Seveda bi se od nje zahtevalo, da zna slovensko pisati in čitati. — Kar se tiče ureditve slovenskega dela glasila, bi sedanji nadzornik č. g. Schiffrer nedvomno prevzel vse, dokler se mlada urednica ne privadi. Če se pa oglasi katera, ki bi bila zmožna urejevati list v obeh jezikih, je pa seveda toliko boljše.

Toraj zmožne članice, prijavi-te se! Čas za prijavo je do konca meseca oktobra. Ponudbe se naj pošljejo predsednici Zveze v Sheboygan.

Omenim naj še to, da je plača tajnice \$50.00 mesečno ter še posebej \$10.00 mesečno za najemnino sobe, v kateri se hrani zvezino opravilo. Plača urednice in upravnice znaša \$50 mesečno. Za razpošiljanje lista (ako to stori urednica sama) plača Zveza \$4.50 od tisoča. Od sedanjega članstva to znese okoli \$16.00 na mesec. To je možno le v slučaju, da urednica stanuje tam, kjer se list tiska. V slučaju, da urednica stanuje kje drugje, potem list razpošilja tiskarna sama, ker je tako bolj priročno.

Prosim torej vse one, ki se za službo zanimate, da pazno prečitate zgoraj navedene podatke, kakor tudi premislite vse dolžnosti obeh uradov kot jih pravila predpisujejo, da boste znale, kakšne bodo Vaše dolžnosti.

Sesterske pozdrave,

**Marie Priland**, predsednica.

**Moja pripomba:** Jaz matram, da je **urad** glavne tajnice in urednice tako velike važnosti, da bi se morala vršiti volitev potom članstva. To sem tudi omenila v moji resignaciji in dala časa pet mesecev, od 1. avgusta do 31. de-

cembra, 1930. Besedo o tem naj ima članstvo.

Na razna vprašanja o vzroku moje resignacije odgovarjam sledeče:

V konvenčno dvorano v Sheboygan, Wis. je bil pozvan neki **"izvedenec"** o investiranju denarja. Priporočal je nakupovanje bondov in vsled tega je konvencija to tudi odobrila. Ko sem pa prišla v Chicago, sem se o tem informirala in prišla do prepričanja, da je investacija v bonde, ki nosijo velike obresti, zelo riskirana. Bondi pa, ki se zmatrajo zanesljivim, ne prinašajo večjih obresti, kot jih sedaj dobimo pri nekaterih zavodih. Ker se pa sklepi konvencije morajo vpoštovati, in jaz nočem imeti nobene odgovornosti, sem se odpovedala. To sem tudi navedla kot prvi vzrok moje resignacije. Toliko v pojasnilo članicam, ki se za to zanimajo.

**Julia Gottlieb**, gl. tajnica SZZ.,  
urednica-upravnica "Zarje".

### NAZNANILO

Te dni sem, oziroma bom razposlala na vse podružnice nova **"Mesečna poročila"**, katera edino se naj zanaprej rabijo, stare pole pa zavržejo. Ob enem so ali bodo vse podružnice dobile tudi koverte, ki so namenjene v prvi vrsti za pošiljanje mesečnega poročila. Na seji dne 1. avgusta je bilo namreč sklenjeno, da se podružnicam pošiljajo samo koverte, papir pa ne. Ker pa je Zveza imela v zalogi še nekaj papirja, z starim odborom, sem istega tudi poslala po nekaj pol. Poslala sem tudi po nekaj istisov "Prošnje za sprejem", da prihodnja tajnica ne bo imela veliko tega, zelo neprijetnega dela z pošiljanjem tiskovin na podružnice.

**Pobiralne knjižice s pravili** še niso gotova, ker se čaka, kdo bo glavna tajnica in urednica v prihodnje. Nočem, da bi se tajnice in članice motile in rabile moj naslov, ko jaz ne bom več v uradu. Zatorej potrpljenje, prosim.

**Knjige tajnice in blagajničarke** so gotove. Podružnice, ki jih hočejo imeti, naj jih naročijo. Cena za dve knjigi je \$4.00 s poštino.

**Duplicat “Charter-je”**

naj podružnice naročijo pri gl. predsednici, Mrs. Marie Priland, 1034 Dillingham Ave., Sheboygan, Wis.. Jaz nimam s tem nič opraviti.

**Prošnje za sprejem,**

katero mora vsaka članica izpisati in podpisati, še nimam vseh na rokah. Katera članica še ni to storila, naj se glasi na prihodnji seji ali pa pri tajnici, da se to uredi, da ne bo v slučaju smrti kake nepravilike.

Glede glasovanja o dodatku besede “Katoliška” k imenu naše organizacije, še niso odgovorile vse glavne odbornice. Vendar, kolikor je sedaj razvidno, ne bo to glasovanje odobreno glasom pravil. Več o tem prihodnjič.

**Julia Gottlieb.**

**PROTESTNI SHOD V CHICAGU**

Dne 21. septembra se je v Chicagu vršil protestni shod proti nasilju fašističnega terorizma v slovenskem Primorju. Shod je bil primeroma dobro obiskan, ako pomislimo, da so nekateri odgovarjali od shoda, češ, da to pomeni novo vojno. Enoglasno se je sprejela resolucija, ki je bila poslana na pristojna mesta. Kot odziv na ta shod so se odzvale tudi druge slov. naselbine, kot Cleveland, Ohio; Milwaukee, Wis.; Forest City, Pa.; in druge.

Pripravljalni odbor za protestni shod v Chicagu je pozval tudi Slovensko Žensko Zvezo, da bi poslala govornico. Naprosilo se

je našo članico, Mrs. Heleno Kušar, ki je za narodno zadevo vedno navdušena. Svojo vlogo je izvršila zelo dobro. Poleg tega je ona sprožila idejo, da bi se ustanovil fond za spomenik žrtvam italijanskega fašizma. Dal Bog, da bi se ta ideja uresničila.

**Dopisi**

**SHEBOYGAN, WIS.**

Danes poročam same vesele novice. Pravijo da so slabi časi, pri nas se to že ne pozna. To sklepam iz tega, ker imamo skoro vsak teden poroko, zakonski stan pa pravijo da veliko “košta”. Mogoče se pa ženijo vsled tega, da bodo skupno lažje prenašali slabe čase. Kedo ve?

To leto je naša podružnica zgubila štiri dekleta in pridobila štiri žene. Poročila se je predsednica podružnice in njena prijateljica, zadnji mesec pa je stopila v zakonski stan Miss Mary Gorenz, članica podružnice že od začetka. Pred par tedni se je pa poročila pomožna tajnica podružnice, Miss Agnes Shober. Vsem novoporočenkam naše iskrene čestitke mladim možem pa priznanje, da znajo dobro izbrati.

Zadnji mesec smo imeli celo srebrno poroko in to od naše sestre Mrs. Matilde Skrinar.

Praznovanje se je vršilo v Standard dvorani ki je last naše članice Mrs. Zagožen. Članice podružnice so imele v oskrbi gostijo, ki je bila prav okusno pripravljena. Sestri Skrinar in njenemu soprogu naše čestitke.

Slovenska mladina se je podala v šole. Tako se je vpisal na Wisconsin univerzo v Madisonu, Anton Suscha. To je prvi graduant naše slovenske farne šole ki bo pohajal univerzo. Joseph Kovačič pa že drugo leto študira na Marquette univerzi v Milwaukee. V Chicago je šla študirat Beauty Culture, Miss Ana Zore, v Milwaukee pa študira isti predmet Miss Rose Babich. Hermina Priland se je pa vpisala v St. Mary's School of Nursing v Milwaukee. V sesterski samostan v Lemontu sta odšle Štefanija Slapnik in Anica Mešnik. Vsi gornavedeni so sinovi ali hčerke članic naše podružnice. Nadebudni mladini želimo veliko uspeha pri učenju.

Slišala sem, da bo nekaj posebnega na oktoberski seji naše podružnice, kar pa seveda ne smem tukaj oznaniti. Gotovo bodo članice prišle v velikem številu.

Sesterske pozdrave,

Poročevalka.

\* \* \*

**PODRUŽNICA ŠT. 2,  
CHICAGO, ILL.**

Zadnja naša redna seja je bila zelo živahna in dobro obiskana. Članice so zelo živahno razmotrivale o raznih predlogih v korist SZZ. Dokaz, da se članice zavdajo svojih dolžnosti.

Naša prihodnja redna seja se bo vršila

tretjo sredo v mesecu, to je 15. oktobra. Na tej seji bomo zopet razmotrivale o nekaterih predlogih, predloženih na zadnji seji. Torej ne pozabite se iste udeležiti v polnem številu.

Sesterski pozdrav vsem članicam SZZ.  
Odbor.

\* \* \*

**NOTTINGHAM, OHIO**

Bolj po redko se oglašamo iz naše Bele Ljubljane — Nottingham, Ohio. Sestre, ki ste zmožne pisave, pišite bolj po gosto.

S tem naznanjam članicam podružnice št. 14, da se vrši redna mesečna seja vsak **tretji torek** v mesecu, ob sedmi uri zvečer, v navadnih prostorih. Prosim članice, da vpoštevate in se redno udeležujete naših sej. Posebno tiste, ki ste zaostale s svojimi rednimi ali izvanrednimi prispevki prosim, da bi plačale na prihodnji seji.

Članice naše podružnice tu v Beli Ljubljani se pridno pripravljamo na igro “Učiteljica”, ki jo bomo igrale v nedeljo, 2. novembra letos. Vsled tega že sedaj prav uljudno vabimo vse naše sosedne podružnice tu v Clevelandu in okolici.

Vstopnina k igri in veselici je 50c, samo za ples, po igri pa 25c.

Pozdrav vsem članicam SZZ., posebno pri podružnici št. 14.

Theresa Skur, tajnica in  
županja iz Bele Ljubljane.

\* \* \*

**PODRUŽNICA ŠT. 30, S. Ž. Z.,  
AURORA, ILL.**

Veliko se piše in govori o naši “prosveriteti”, zatorej naj tudi naša “Zarja” zapoje to pesem, kajti, kakor drugod, jo občutimo tudi mi. Dela skoro nič, pa čestiti, ki delajo, malo zaslužijo. Gotovo bo to občutila tudi naša organizacija. Zato na prihajam pred vse naše članice z ne kakim apelom: Ne pustimo našim članicam odstopiti radi asesment 25c. Plačajmo za nje asesment vsaj za par mesecev. Res je, težko je dobiti denar v blagajno v sedanjih časih, toda na drugi strani je tudi res, kar se večkrat čita: Ženske vse premorejo in so vedno pripravljene pomagati. Naša organizacija je pa bila ustanovljena zato, da pomagamo druga drugi. Bodite uverjene, da take članice bodo nam dvakrat povrnilo, ker bodo videli, da jih vpoštevamo in želimo pomagati, kar je v naši moči.

Sosesterske pozdrave vsem članicam.

Frances Kranjc.

\* \* \*

**PODRUŽNICA ŠT. 41,  
CLEVELAND, O.**

S tem naznanjam članicam, da ima naša podružnica redno sejo vsaki tretji ponedeljek v mesecu, na domu predsednice Mrs. Mary Suših, 387 E. 163rd Street. Začetek ob sedmi uri zvečer.

Prosim Vas, da bi se bolj zanimale za podružnico in se redno udeleževale naših sej. Potrebno je tudi, da bi redno plačevale svoj asesment, da mi ne bo treba suspendirati.

Sosesterski pozdrav,

Anna Stopar, tajnica.

Finančno poročilo S.Ž.Z. za mesec avg., 1930 — Financial Report of the S.L.U. for the month of Aug. '30

Podružnica:	Mesečnina:	Naroč. Zarje:	Pristop.:	Posebna	Izkaznice:	Članic:		
Branch:	Assessment:	Subscription	Initiation	Spec. Ass.:	Membership	Number of		
		of Zarja:	Fee:	doklada:	Books:	Sum:		
				Books:	Card:	Members:		
1. Sheboygan, Wis. ....	\$ 16.05	\$ 10.70	\$ —	\$ —	\$ —	\$ 26.75	107	
2. Chicago, Ill. ....	11.40	7.60	—	—	—	19.00	76	
3. Pueblo, Colo. ....	19.20	12.80	3.75	—	—	35.75	128	
4. Oregon City, Ore. ....	6.00	4.00	—	—	—	10.00	40	
5. Indianapolis, Ind. ....	6.60	4.40	—	1.00	—	12.00	44	
6. Barberton, Ohio ....	9.75	6.50	—	31.00	—	47.25	65	
7. Forest City, Pa. ....	7.35	4.90	—	—	—	12.25	49	
8. Steelton, Pa. ....	6.15	4.10	—	—	—	10.25	41	
9. Detroit, Mich. ....	8.10	5.40	—	—	—	13.50	54	
10. Collinwood, Ohio, July ....	81.00	54.00	3.00	—	—	138.00		
10. Collinwood, Ohio, August ....	78.00	52.00	.75	48.00	—	178.75	492	
11. Eveleth, Minn. ....	8.30	5.20	—	—	—	13.50	52	
12. Milwaukee, Wis. ....	12.75	8.50	—	7.50	1.00	29.75	85	
13. San Francisco, Calif. ....	10.65	7.10	—	35.50	—	53.25	71	
14. Nottingham, Ohio ....	34.35	22.90	.75	19.00	—	77.00	229	
15. Newburgh, Ohio ....	17.35	11.40	— <sup>zz</sup>	24.50	—	53.25	114	
16. So. Chicago, Ill. ....	8.70	5.80	—	—	—	14.50	58	
17. West Allis, Wis. ....	4.80	3.20	—	8.00	—	16.00	32	
18. Collinwood, Ohio ....	5.70	3.80	.75	4.00	—	14.50	38	
19. Eveleth, Minn. ....	24.00	16.00	.50	—	—	40.50	160	
20. Joliet, Ill. ....	38.25	25.50	—	37.50	.30	102.30	255	
21. West Park, Ohio ....	7.20	4.80	—	24.00	—	36.00	48	
22. Bradley, Ill. ....	3.30	2.20	—	—	—	5.50	22	
23. Ely, Minn. ....	10.80	7.20	—	8.00	—	26.00	72	
24. La Salle, Ill. ....	7.35	4.90	—	7.00	—	19.25	44	
25. Cleveland, Ohio ....	57.45	38.30	6.75	55.50	—	159.75	383	
26. Pittsburgh, Pa. ....	17.55	11.70	—	28.00	—	57.25	117	
27. North Braddock, Pa. ....	6.75	4.50	—	8.00	—	19.25	45	
28. Calumet, Mich. ....	14.10	9.40	.75	—	—	24.25	94	
29. Broudale, Pa. ....	3.00	2.00	—	—	—	5.00	20	
30. Aurora, Ill. ....	3.15	2.10	—	1.50	—	6.75	21	
31. Gilbert, Minn., July ....	1.20	.80	—	—	—	2.00		
31. Gilbert, Minn., August ....	1.20	.80	—	—	—	2.00	8	
32. Euclid, Ohio ....	12.45	8.30	.50	6.50	.30	28.05	83	
33. New Duluth, Minn. ....	4.05	2.70	—	—	—	6.75	27	
34. Soudan, Minn. ....	3.90	2.60	—	—	—	6.50	26	
35. Aurora, Minn. ....	1.50	1.00	—	.50	—	3.00	10	
36. Mc Kinley, Minn. ....	5.10	3.40	—	—	—	8.50	34	
37. Greaney, Minn. ....	3.00	2.00	.75	3.00	—	8.75	20	
38. Chisholm, Minn. ....	13.35	8.90	—	30.50	—	52.75	88	
39. Biwabik, Minn. ....	3.15	2.10	—	—	—	5.25	21	
40. Lorain, Ohio ....	6.30	4.20	—	4.50	—	15.25	36	
41. Cleveland, Ohio ....	7.35	4.90	1.50	2.00	—	16.25	49	
42. Maple Heights Ohio ....	1.95	1.30	—	—	—	3.25	13	
43. Bay-View, Milwaukee, Wis. ....	2.55	1.70	.75	.50	—	5.50	17	
44. Vallev, Wash. ....	.90	.60	—	—	—	1.50	6	
45. Portland, Oregon ....	2.10	1.40	.75	—	—	4.25	15	
46. St. Louis, Mo. ....	2.25	1.50	3.75	—	—	7.50	15	
Skupaj — Sum .....	\$617.40	\$411.10	\$25.00	\$395.50	\$ .60	\$4.50	\$1,454.10	3524

Za oglas .....	2.25
Za naročnino Zarje, izven članic .....	4.00
Skupni dohodki meseca avgusta, 1930....	\$1,460.35
Preostanek v blagajni dne 31. julija....	14,591.53
Skupna svota .....	\$16,051.88

**Stroški:**

Podr. št. 10, za umrlo Mary Cimperman .....	\$ 50.00	Rev. Anton Schiffrer, plača duh. nadzornika.....	10.00
Podr. št. 25, za umrlo Anna Požun .....	10.00	Nagrada Helen Yurcich .....	5.00
Podr. št. 3, za umrlo Karolina Bradich .....	50.00	Nagrada Margaret Poznich .....	5.00
Podr. št. 10, za umrlo Frances Svetek .....	100.00	Julia Gottlieb, vožnja in stroški v La Salle, Ill., za re-	
Podr. št. 14, za umrlo Frances Kastelic .....	10.00	organiziranje podružnice .....	12.50
Rev. Anton Schiffrer, za ureditev pravil .....	50.00	Za razpošiljanje Zarje (Mailing) .....	15.00
Vožni stroški in dnevnice gl uradnic, 1-8-1930.....	120.62	Poštnina 2nd Class in znamke, za okolico.....	10.50
Marie Prisland, plača predsednice .....	25.00	Podr. št. 41, nagrada novi podružnici.....	10.00
Julia Gottlieb, plača tajnice in urednice-upravnice.....	100.00	Najemnina dveh sob za glavni urad. za avgust.....	10.00

Skupni stroški .....

Preostanek v blagajni dne 31. avgusta, 1930.....

Julia Gottlieb, gl. tajnica.

## Praktični nasveti

### PREHLAD.

Če bi ljudje skrbeli le pol toliko za svoje zdravje, kot skrbe za svojo domačo živino, bi ne bilo toliko boleznih med nami kot jih je. Bolnih kokoši ne bo razumen perutinar nikdar držal skupaj z zdravimi. Živinorejec tudi dobro ve, da se mora boleha živina držati proč od zdrave. Preveč je vredna živina, da bi jo človek izpostavljaval nevarnosti.

Vsakdo dobro ve, da se živina nalezne boleznih ravno tako kot človek. S tem, da vestno drže bolna živinčeta od zdravih, kmetje dosežejo, da imajo dobro in zdravo pleme pri hiši.

Zadnja leta se je zelo razširila po deželi reja lisic zaradi kožuhovine. Pri vsakem lisičnjaku boš našel vsaj dva oskrbnika. Vzrok ti bodo navedli, če jih vprašaš toliko skrbi za živalice. Vsaka srebrna lisica je vredna okoli \$500.00. V slučaju, da ima eden izmed oskrbnikov prehlajenje, ne sme nikdar blizu lisičnjaka. Toliko so vredne zdrave živali človeku.

Nihče ne ve, kaj se bo izcimilo iz zanikrnega in zanemarjenega prehlajenja. Majhna iskrica dostikrat zažge in upepeli veliko hišo. Kadar zapaziš pri sebi ali pa pri otrocih, da nos ni v redu ali pa grlo, je treba takoj poskrbeti, da se prehlajenje prežene. Krivico delajo stariši samim sebi, svojim otrokom in seveda tudi drugim otrokom, kadar puščajo bolehe otroke ali v šolo ali pa po drugih hišah, in ravno tako, če pripuščajo, da hodijo v njihovo hišo prehlajeni otroci iz drugih družin.

Prehlajenega otroka položi v posteljo, da se prepoti. Gorka limonada je najboljšo sredstvo, da se otrok ogreje in prepoti. Pred

vsem pa ga drži doma, dokler se otrok ni iznebil boleznih. Ena sama unca previdnosti v pravem času je vredna več kot cela tona zdravil, pravi pregovor.

—o—

### Glava me boli,

toži vse vprek, posebno gospodinjice. Časopisi so polni ponudb praškov, ki preženejo pač hipno glavobol, a ga ne ozdravijo. Treba je vedno močnejših praškov. Začenja se z antipirinom, aspirinom, gre naprej s piramidonom in veronalom, in pride do tega, da ne pomaga noben prašek več, kajti močni praški uničujejo živce in slabijo želodec. Kdor uživa redno praške, je sive, nezdrave barve, lahko bi rekli, da ima zastrupljeno kri. Seveda je uživanje praškov zapeljivo, ker odstraniš takoj bolečine. Glava boli lahko od opešanega, prepolnega ali praznega želodca. Vsled zaprtih vetrov. Boli lahko od bolnih pljuč, vsled opešanih oči, vsled razbolelih živcev, prehudega telesnega ali duševnega napora, prehlada, vročine itd. Hud glavobol je lahko začetek kake vročinske ali možganske bolezni, zato je bolje, da se zatečeš k zdravniku in ne k praškom. Pravočasna pomoč v pikri bolezni bi bila rešila marsikoga, ko se ne bi zanašali na praške. Ne škodijo pa v takem slučaju (dokler ne pride zdravnik) obkladki na čelo, kakor limona, krompir, španska meta, kis in podobno. So pa bolezni, v katerih se ne sme navezati krompirja, ne škoduje pa nikdar obkladek črnega svežega kruha, ki izvleče bolečino in umiri glavo. Za glavobol, ki prihaja od živcev, uživaj vsak predpoldne melisinega ali baldrijanovega čaja. Pomaranče, limonada, hladijo vročo glavo. V vročinskih boleznih dene dobro odce-

dek grozdčiča sv. Ivana (Pibes), tamarindin, kremor tartari, mandeljnovo mleko. Stara pomoč za glavobol od želodca in vetrov je črna kava s kumino. Tudi bela pomaga za premražen in prazen želodec. Zato odneha tako rad jutranji glavobol, kadar izpijemo vročo kavo. Žitna kava ne ugaja takim ljudem, ker napenja. Obkladki in pijače pa tudi ne ozdravijo glavobola, ki ga povzroči burno mestno življenje, zagušni ropot, skrbi, delo. Za tak glavobol pomaga najbolj—izprememba zraka in življenja. Lažje odpraviš glavobol, ki te muči vsled opešanih prebavil. Utiranje arničine tinkture po želodcu in trebuhu, vživanje primerne hrane, je v tem slučaju boljše kakor praški. Malo dobrega vina, na katerem je prevrelo za ščepec pelina in tri kocke sladkorja, je dobro domače zdravilo.

—o—

### Higijena.

Nesnaga, ki se nam nabira za nohtmi, je gnezdišče bolezni. Zato se prisadi tako rado, če se praskamo z nečednimi nohti. Pa še najbolj čist noht je strupen, ker je njegova sestavina taka in ni brez pomena ljudsko naziranje, da so pokopani nohti in lasje pod pragom hleva, v katerem pogine živina, ne da bi vedeli zakaj. S stiskom roke, ki ima nesnažne nohte, zastrupimo lahko svojega najboljšega prijatelja. Rak v nosu, bolezen v čelu in v grlu, pridejo dostikrat samo od nohtov. Zato moramo nohte skrbno snažiti, posebno gospodinjice, ki imajo opravka s kuho in otroci. Ni samo radi lepote, gre se za zdravje. Kis ali limona uničijo bacile še bolj kakor milo. Kepica bate na konici zobotrebca pobere nesnago bolj kakor krtača in ohrani nohte lepe.

## SLOVENES CAN BE PROUD TOO

There has been much said and much more intimated that the Slovenes are a backward nationality and they are nothing more than "Hunkies" or "Guinies". Therefore they must be despised. It is the greatest fault of the Slovenes that they are not like some other nationalities to boast of the people of whom they can be justly proud. There is by far too much silence about the men who can be held up to the light as real representatives of the Slovenes in America and in Europe. By peculiar circumstances the Slovenes are in the limelight and at the top of practically every fine art to which there is any real importance attached. Other nationalities attach so much importance to their singers, their artists and to their musicians and the Slovene keeps silence when his own meek little voice would be the most eloquent in the whole array of nationalities and their achievements. Why they do not is a peculiar problem and possibly a Slovene characteristic which leaves a good work done and left to advertise itself, the Slovene being satisfied to leave that which is accomplished for others to discover. As peculiar as it may seem others do not advertise his things. The natural result of it is that when there is a discussion of the comparative greatness of the different nationalities (foolish as some of those discussions may be) the Slovene gapes and feels sorry that he is not one of the nationality that has such brilliant men with which others boast as their own. We do not say that there is any importance attached to any discussion attached to the various discussions, but psychologically they are for better self estimation which is a necessary part of the human makeup.

It really makes no difference what branch of learning or what branch any nationality may boast itself the Slovene can cite examples of duplicate importance and probably of superior merit. Just because they are not talked of by everyone are they to be shunned by the Slovene himself?

There is no Jew that does not know that Einstein is one of them and every Jew feels proud of Einstein for his greatness. The Irish will boast of St. Patrick and they will go into ecstasies about the beauties of the Emerald Isle. The Italians will boast of their beautiful buildings and their Dante and so it goes through all the nationalities each with their proud boast, each with something that he can be proud of. The Slovene—well, as far as he knows there is nothing to be proud of, he does not know of anything that any other Slovene did that he

could say was a contribution to the nation either here or abroad.

Is there anything that he could say that could compare with the achievements of others?

If there is nothing to see perhaps there is something that could be said of himself and his language. It is a real boast to be able to say that the Slovenes are possibly the only nationality that has been under foreign rules for more than a thousand years and they still retained their own language. Others have been in foreign hands as long but the original language is something there is whisper of. With the Slovene his language is more beautiful today than it ever was and developing as it goes along. Free for only a spell of some 5 years under Napoleon and now in spite of all the ages of oppression they have their own University at Ljubljana with one of Europe's foremost electricians Milan Vidmar, a Slovene, as its rector. Surely there is matter to be proud of. The Slovenes in Europe have as glorious operas as any other nation and the Slovenes are as musically inclined as any other nation.

Artists, there is one example in Cleveland today, Bozidar Jakac with his first prizes in the Paris International Exposition. Not known but respected in Europe is Plesnik the greatest architect in Europe, a Slovene. Talping about St. Patrick and his work just mention St. Cyril and Methodius and that will close the map. Now in the joining of the three nationalities into one kingdom every Slovene can be justly proud of Mestrovic and his world acknowledged sculpture. And the Croatian Zlatko Balokovic who has been acclaimed as another Kreisler not by the Slovenes or Jugoslavs but world respected music critics.

And there is nothing to be proud of! Look around see for yourself.

In America we have all sorts of institutions that are doing untold amount of good for people and are blessings that other nationalities envy when they are told about The National Homes, the Banking institutions, the newspapers and all the other activities are just as great as anything any other nationalities does, yet there is no word of pride for them. With the exception of the French the only other nationality that can claim a real pioneer in the work among the Indians, are the Slovenes with their Baraga, whose centennial was observed last August, and whose achievements are a source of pride to Americans and is more respected among the Americans than among the Slovenes. Yet the Slovene has nothing to be proud of!!!

What an abundant source of material, and still there is a feeling that one should accept the label of "Hunky" and "Guiny" because his own countrymen

are not "up to snuff" when compared with others.

Break away and learn something about your dad and mother and whence they came. You will find so much material that to speak of the achievements you will need hours and hours.

Above all get some pride in yourself and those whom you succeed biologically, if no other way.

## A FREE WOMANHOOD? NOT YET

The women of America celebrate the tenth anniversary of their suffrage victory. They are glad, and we are sure the nation is glad, that they won the vote. Their enfranchisement has not changed political conditions enough to be noticed, but is has started a great body of citizens toward an intelligent consideration of public questions. And the Nineteenth amendment itself represents a forward step in making the United States a more complete democracy.

But the League of Women Voters gives sharp point to this celebration when it demonstrates that women are still far from an equality of fundamental rights under our laws. Yes, they have the vote, everywhere. Some of the states have even elected women governors. Texas did; but in Texas no woman has legal control over her earnings if she has a husband. In eight states, though a woman may become a judge, even sitting in judgment on the guardianship of other people's children, she has no rights of guardianship over her own. Though women are the home makers and home managers everywhere, in fact, no state has given them a legal voice in saying where that home shall be. It is to be wherever the husband sets his wife down.

Instances might be piled up indefinitely—instances of discrimination against women in the management of property, in the right to share in the family income or even to say what is to be done with the children they bring into the world. The old wall that was raised against women in tribal days has been battered through in places but in general it remains intact. To tear it down completely and make the seeds of fundamental equality grow where these stones now bar the way is the next step.

Woman's fight to accomplish that ought to have the support not only of women but of all men who think in terms of progress. There is no reason today why there should be anything but complete legal equality. The age is due for that. Recently a movement was begun among lawyers to make the law conform to actual social conditions. Well, here

is a big field for the leaders of legal reform. (From Milwaukee Journal)

**HINDENBURG OWES HIS ELECTION TO WOMEN**

(Genevieve Parkhurst, in Harper's Magazine.)

Before the war no woman was so completely under the domination of her man as the German woman. A kindly domination in some respects, it was none the less abortive of any independence, social or economic, to which women as individuals are entitled. Man was master in his own household, woman was his handmaiden.

There were, however, a few women who had, unconsciously perhaps, been preparing for a day when this old order would be changed. When the end of the war came with defeat, disorder and revolution, a new woman had arisen in Germany — one who demanded suffrage and equal rights with man. The men granted then, an unequivocal equality. It was then the new order of women came to the front. Today there are 27 sitting as deputies in the reichstag.

When I was told that it was the women of Germany who elected Von Hindenburg to the presidency, it seemed a great deal to say. I was assured by every man with whom I talked—Germans who were for and against Von Hindenburg, and Americans residing in Berlin—that the statement was correct. The women were weary of the constant changes. They were worried about the growth and threat of communism. They feared that Germany might go as Russia has gone. They knew that the people needed a strong and courageous man to guide them. A number of the women themselves met in council and pledged themselves to work and fight for Von Hindenburg, because they felt that he had accepted the overthrow of the monarchy with dignity and had worked quietly and persistently for the good of his people in the hard days that had followed. To them he represented authority—the iron, dominant intellect which was Germany's great need. They worked hard, these women.

**HELPFUL HINTS.**

Now that your youngsters have started on the road to knowledge, I know that you want to help him all you can to be among the first in his class. No child can study while his little "tummy" is crying for the right kind of food. You, alone, can help him, and it is your duty to do so.

If your child comes home to lunch, you can easily prepare his lunch and watch him eat it. But if, for some reason or other, your boy or girl is not able

to come home, here are a few suggestions which will help you considerably.

**School Lunches For Children**

Of course you know that each article of food should be wrapped separately in waxed paper. Use paper napkins. A small glass jar with a screw cover will hold pudding or salad which otherwise could not be carried in the lunch box. If you can afford it, a thermos bottle is the easiest way to take hot soup or cocoa.

These lunches are delicious and fairly easy to prepare. With milk or cocoa, they make a balanced meal for the child.

1. Crisp rolls, hollowed out and filled with chopped meat or fish, seasoned and moistened with salad dressing. Orange or apple. Cake.

2. Lettuce or celery sandwiches. Cup custard Ginger bread.

3. Sandwiches of sliced cold meat. Baked apple. Cookies. Small cake of sweet chocolate.

4. Hard boiled egg. Small baking powder biscuits. Celery or radishes. Rochester or tutti frutti sandwiches.

5. Nut bread or brown bread sandwiches (use butter or cream cheese). Orange. Cookies or small frosted cake. Maple sugar or hard candy.

6. Meat sandwiches. Rice or chocolate bread pudding. Fresh fruit or dates.

7. Lettuce sandwiches. Apple sauce or stewed fruit. Saltines. Molasses cookies Nut meats.

8. Egg sandwich. Peanut butter sandwich. Sweet pickles. Apple. Cup Cake.

9. Hot soup. Saltines. Cornstarch pudding or apple pie. Filled cookies.

**HINTS ON MEASURING**

Be careful about exact measuring. The success or failure of your cooking may depend upon it.

- 60 drops .....1 teaspoon
- 2 teaspoons .....1 dessertspoon
- 2 dessertspoon .....1 tablespoon
- 4 teaspoons .....1 tablespoon
- 16 tablespoons .....1 cup
- 2 cups .....1 pint
- 2 pints .....1 quart
- 2 cups butter or lard.....1 pound
- 2 cups granulated sugar.1 pound
- 2/3 cups powdered sugar.....1 lb.
- 3½ cups confect. sugar.....1 lb
- 2-2/3 cups brown sugar.....1 lb
- 4 cups flour .....1 pound

1. All measures are level. Do not heap your cup or spoon.

2. Butter or other shortening should be packed solidly into the cup.

3. A tablespoonful of melted butter should be melted before measuring.

4. Flour should be sifted before measuring. Fill the cup lightly and level with a knife.

5. A general rule for cake making is to allow one cup of liquid for every two cups of flour.

**CORRESPONDENCE**

BARBERTON, O.

Sept. 1, 1930

Dear Editor:

This is my first letter in the "Zarja" and I wish that more girls would write, so come on girls get busy. So far many of the girls haven't written but I hope they will begin.

Come on, girls, join the lodge and write from all parts of the country and tell us how you are getting along.

On August the 24th, a "Surprise Party" was made by the girls on my sister's return from 2 years absence. We all had a wonderful time.

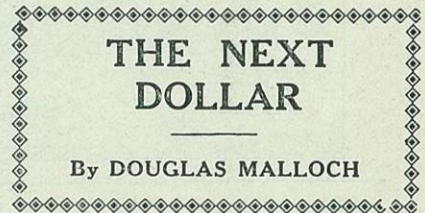
I want to thank the girls for the presents and what they did.

I want to thank Mrs. Shamrov who took my sister and parents out for a ride while preparations were made. I also want to thank Mrs. Ozbolt and Mrs. Zupic for helping the girls.

I must now close hoping that the other girls will write.

Best regards

Member of Branch No. 6 S. L. U.



WHERE the next dollar comes from, that's

The problem that we face. Whether a mansion or a flat, It always seems the case. The morning always brings some need: New fuel for the fire, New food to eat, new books to read, New clothes that we require.

But if by chance two dollars come When only one will do, Then add the other to the sum You save, to work for you. For dollars that you lay away A dollar soon will breed, And that may prove some other day The dollar that you need.

Perhaps some morning when the shop Is shut, or hair is white, We'll find that dollars never stop, Keep working day and night. They will not need to ask of friends Who saved as well as spent; Where the next dollar comes depends On where the last one went.

(©. 1930. Douglas Malloch.)

**A Connoisseur**

Mr. Psmear (the artist)—I wonder if you've ever seen any of my pictures?

Mrs. Gazippe—I reckon I have. I've seen about everything on the screen; I'm a regular movie hound.

# Why Boys Leave Home

BY JOE ARCHIBALD



(©, 1930, Western Newspaper Union.)

Stand like a knight in armor  
When sin assaileth thee:  
One error makes life less fruitful  
And glorious than it should be.

For the knowledge of sin is deadly,  
And leaves on the soul a stain,  
A bird with the broken pinion  
Never soars as high again.  
—Hezekiah Butterworth.

## TO HAVE FOR DESSERT

This is the season of the year when simple, light desserts appeal to those



who prepare them and to those who only enjoy eating them. The wealth of fruits which are in the market in the late summer and early fall supply many pleasing

desserts with but little preparation. Fruits to be served at the table should be well chilled, garnished with appropriate greens when possible and arranged in as dainty and appealing manner as is convenient.

**Fruit Charlotte.**—Soak one tablespoonful of gelatin in two tablespoonfuls of cold water and dissolve in one-fourth cupful of scalding milk. Scald three-quarters of a cupful of milk and one cupful of sugar. Add to this the gelatin mixture and stir until cool. Whip one pint of cream and add it to the gelatin, fold in one dozen crumbled macaroons, one-half cupful of candied cherries cut into bits, two slices of candied pineapple shredded, one-half cupful of blanched almonds shredded and browned in the oven, one-half cupful of pecan meats broken into pieces and one teaspoonful of vanilla. Pour into a mold, allow it to become firm and serve with cream, plain or whipped.

**Banana Ice-Box Cake.**—Put one cupful of milk, one tablespoonful of butter, one teaspoonful of cornstarch, one-half cupful of sugar, and three beaten yolks in a double boiler, cook over hot water until smooth and thick. Remove from the water, add a teaspoonful of vanilla and the stiffly-beaten egg whites. Cover the bottom and sides of a spring form with split lady fingers, round side down, slice four bananas to cover the lady fingers, then cover with half of the filling and repeat, then finish with the top of lady fingers, with the rounded sides up like the spokes of a wheel. Keep in the ice chest 12 hours before serving. Decorate with whipped cream and serve.

## Dear Editor:

EVERY time I go to Boston I'm glad I climbed Bunker Hill monument and the big state house dome when I was young and frisky.

If I had my life to live over again I'd do more stunts like that. And read Scott and Dickens and learn duplicate bridge. Time's cheap when you're young, and it gives you something to talk about when you get up in the thirties and feel old.

But if I were starting life again I think I'd do something different with those two weeks I spent trying to learn Esperanto. And I sort of regret that afternoon I stood up to see a certain actress in a show. But I suppose we all have some time to waste.—Fred Barton.

(© by the Bell Syndicate, Inc.)

### Point of Importance

It isn't so much what you say that counts in this age as it is the number of people you can get to believe you.—Capper's Weekly.



GABBY GERTIE



"There's not much stirring when a girl refuses to spoon."

Nellie Maxwell



### WHO WILL BE THE NEXT WINNER?

Well, girls, in days of old it was natural for the men to vanquish the women in everything — because women were not supposed to be able to think! What a funny reason, when you really consider it carefully. But just think of all the women who have been successful in the different vocations of modern history, since this foolish idea has been abandoned. And why? Because they were not afraid to think — they developed their minds whenever they were able to.

Here you have a good opportunity to exercise your grey matter, and you sit by to let a man win the prize! However, there's one consolation. I'm sure many of you girls could have put up a good fight, and probably show that all men's minds are not better than women's.

It seems strange that out of approximately 3500 members just a few could exert their brains to the extent of working out the best solution. Or, maybe many of you have solved it — and perhaps even better than the winner — but have been afraid that you didn't have a sufficient number of them correct. Why be afraid of that? If you won't win the first time, you can still try all the rest. Just as long as you have 3 answers and are sure they all correct, you still have a chance to win, because the other party may send in the necessary number of mistakes, but have only one or two of these right. It seem queer to read of right mistakes, doesn't it? But such is the case, and I'm hoping all the contestants will pick out the right errors in the future.

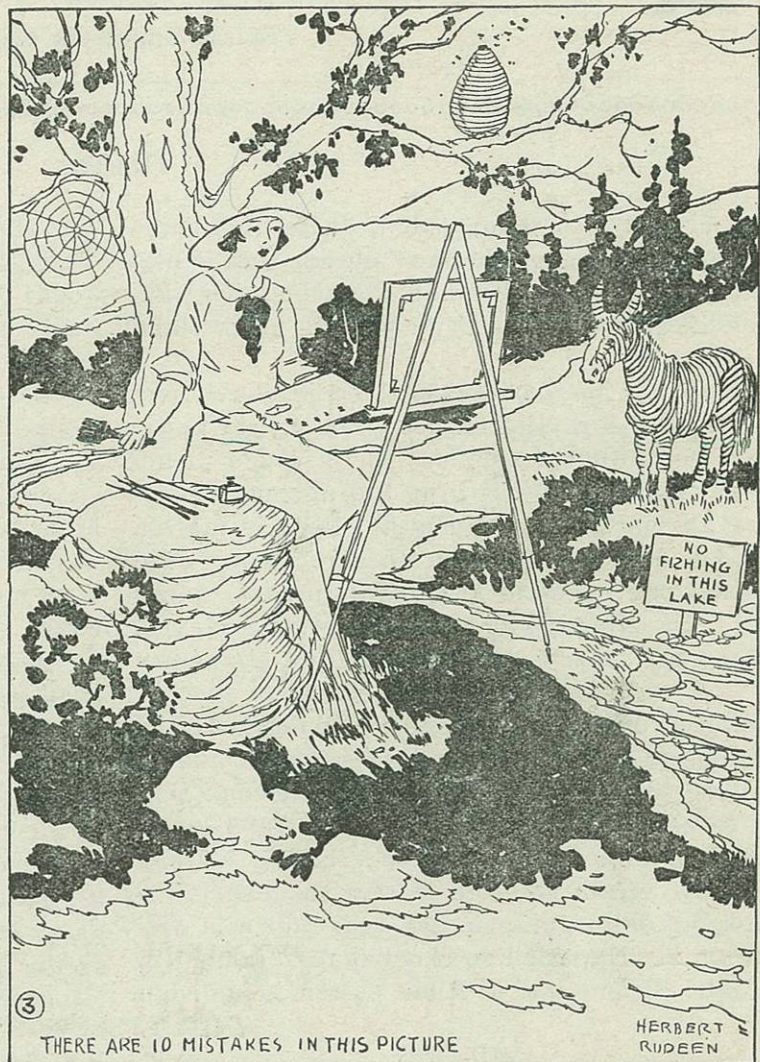
Why haven't you tried to win the prize? Were you too busy, too lazy, or too bashful to try your hand at this. Yes, I'll admit the last puzzle wasn't a very simple one for the girls, but the one in this issue should suit you to a "T". Nothing could be easier — the errors are very simple ones, and should satisfy those who know something of painting—although it is easy enough for every child to notice them.

What do you say, girls, will you get busy as soon as you have received the magazine, and write in your corrected errors? Or, don't you like this new contest? Maybe the prizes — the first book published by the Slovenian Ladies Union, or a S. L. U. pin — don't suit you? All right, just write in and let us know. We are trying to please you, and you, alone, are the one able to tell us if you are pleased!

If you have any suggestions to offer, which you think will improve the "Maiden's Realm", will you kindly send them in to us, and we will see how we can help you.

In conclusion I would like to show Mr. John Zbashnik the "Zarja" readers are good losers. I in the name of all our members, for I am sure you would all

### WHAT'S WRONG AND WHERE?



③

THERE ARE 10 MISTAKES IN THIS PICTURE

HERBERT RUDEEN

How good are you at finding mistakes? The artist has intentionally made several obvious ones in drawing the above picture. Some of them are easily discovered, others may be hard. See how long it will take YOU to find them.

Solution next month.

like to have me do it, congratulate Mr. John Zbashnik on his success. I'm sure we would all like have him try for the future prizes, but I hope the girls will put up a gamer fight for superiority! Come on, girls! What Say?

The Editor.

#### Some Hope

In case your lad  
Is a born poet  
Do not be sad,  
He may out grow it.

#### Those Old Style

Miss Plainspoke—If you looked like that photograph when you were ten years old, it's a wonder your mother let you live.

Mr. Otherwise—That's nothing. You should see the pictures of her taken at the same time.

#### SOLUTION FROM THE SEPTEMBER ISSUE

- 1—Officer is carrying Roman standard
  - 2—Mountain peaks do not occur in the New England states
  - 3—Officer has button with U. S. on hat
  - 4—Bridle has no reins
  - 5—Officer has scabbard but no sword
  - 6—Officer has modern leather "putties"
  - 7—There was no Yellowstone Trail at that time
  - 8—Soldier is wearing "tin hat"
  - 9—Soldier is wearing collar and tie
  - 10—Soldier is wearing "wrong putties"
  - 11—Chevrons such as shown were unknown
  - 12—Officer has western stock saddle
  - 13—Soldier is carrying obsolete weapon
- Winner of this solution: Mr. John Zbashnik, Box 372, Ely, Minn.



# Trije rodovi

DOGODKI IZ NEKDANJIH DNI

Spisal Engelbert Gangl



(Dalje.)

Domači ljudje so takoj vedeli, da je imel slabo noč. Videli so njegov čmerikav obraz, slušali njegove zadirljive ukaze. Umikali so se mu s pota kakor vselej, kadar ga je spravila prečuta noč v slabo voljo.

Povprašal je po Zaviniščaku. Ta je obavil svoje posle in se pripravljaj na pot. Skupaj sta zajtrkovala in se natihoma menila. Bil je važen pomek, zakaj glavi sta tiščala drug k drugemu in šepetaje snovala načrte za bodočnost. Priti je morala tudi Lenka, da se je poslovila od zaročenca. Jože je pognal konje. Veselo je zdrdral prazni voz z dvorišča. Na ovinku, kjer se spušča cesta v klanec, se je Jože ozrl nazaj in zamahnil s klobukom v slovo.

V Ribičevi hiši se je zagibalo vsakdanje življenje. Prihajali in odhajali so ljudje, s prijaznimi pozdravi so se klanjali pred bogatim Ribičem. Dolga leta so zatemnela madeže, da jih ni videl zunanji svet. Ugasnila je umazanost v blesku zlatega denarja. Le včasih so se tu in tam razgovarjali o dogodkih preteklih dni, omenjali tudi Ribiča in njegova dejanja. Naposled so skomizgali z rameni in pristavljali: "Danes pa je Ribič pošten in ugleden mož!"

## VIII.

Žalostna in potrta je sedela drugi dan Marija Pleščeva v prodajalni pod podobo Matere sedem žalosti. Navsezgodaj, komaj da je odprla vrata, je tudi do nje prišla novica, da so ji sinoči sina vrgli pri Ribiču iz hiše na cesto. Vedela je, da pride do tega, ako bo zahajal Pavel tja, in prepričana je bila, da se zgodi še kaj hujšega. Vselej, kadar je bila tako potrta, si je želela smrti. Zdelo se ji je celo, da bo tisti dan, ko pride smrt, za njo najlepši. Prinesse ji rešitev in počitek. Ali v hipu, ko se je zavedla, da misli nase in pozablja sina, jo je bilo sram te slabosti. Razmišljala je, kje bi našla izhod in kje pripomoček, da otme Pavla. Zaman je iskal njen duh pomoči. In tako ji je duša krenila od upanja do obupa, kjer človek čaka brez moči vsega, kar mora priti.

Pavel je vstal proti poldnevu. Bled je bil, in bolela ga je glava. Bilo ga je sram, da se ni upal na cesto. Vse mesto bo gledalo nanj in se mu smejalo. Vrgli so ga na cesto kakor potepuha in raz-

grajača. Vsega se ni mogel spominjati natanko. Vino ga je že bilo prevzelo toliko, da so sinočni dogodki plavali pred njim kakor v megli. Samo to ve, da je hotel zagnati kozarec v Zaviniščaka in da ga je potem postavil Ribič na cesto. A zakaj in kako je prišlo do tega, ne ve. Spomin mu je zamrl v vinu. Toliko pa trdi lahko še danes, da se je vse to zgodilo zaradi Lenke.

Obšla ga je želja, da bi se maščeval. Hipoma bi se maščeval, da bi bilo maščevanje toliko izdatnejše. A nobena misel se mu ni utrnila v glavi. Žile so mu bile zabrekle, suho mu je bilo v grlu in v ustih; roke so se mu tresle, ko si je prižigal smodko.

Matere ni hotel srečati. Takoj iz prodajalne so držala vrata v stanovanje. V prvi, večji sobi je spala mati, v drugi, manjši, ki je bila poleg nje, je spal Pavel. Iz te je bil izhod v kuhinjo in iz kuhinje na dvorišče. Stanovanje je bilo tesno in temno. Če je bil količkaj oblačen dan, je morala goreti v kuhinji luč, da je videla mati kuhati. Ko se je preselila iz sedanje Ribičeve hiše semkaj, se ji je zdelo, da so jo živo pokopali v grob; tam vse prostorno in svetlo, tukaj tesnoba in mrak. Kadarkoli je prišla iz početka v to temo, so se ji porosile oči. Niso več in ne bodo nikoli več gledale solnca, ki je zašlo in zatonilo. Tekom let se je pa privadila temi, da so jo bolele oči, kadar je hodila po solncu. Saj to ni bilo njeno solnce, ki je svetilo srečnim ljudem. Njeno solnce je zašlo in zatonilo. Tema ji je bila prijazna. Tako se je prilegala njenemu srcu, da bi ne moglo biti brez nje. Tu, v tem mraku, so se razvijale njene želje, tu so se razgubljale nadeje, komaj vzcetele, že zapisane smrti. Tu so živeli njeni spomini. Vstajali so ji iz srca kakor mrličji iz grobov. Legali so zopet v srce, da se zbude, kadar si jih je zaželela. In zato ji je tako dobro dela ta tema. Vzeli so ji solnce, a teme ji ne morejo vzeti. Če ji vzamejo tudi to, ki jo obdaja zdaj, pride ona, ki je ne vzame nihče.

Pavel je pretipal drobiž v žepu, ako ga bo dovolj za danes. Pa če bi ga ne bilo, saj mu zaupajo ljudje. Zgodilo se je že večkrat, da je odšel po svetu in potem so prihajali k materi, ki je poravnala račune. Da bi ga ne čula mati, je odšel po prstih na dvorišče in na cesto. Zaszvetilo mu je solnce v oči, da ga je zbolelo. Klobuk si je potisnil na oči,

da bi se očeval solnce in se skrili pred ljudmi. Hitro je stopal naprej, tekkel je skoro. Zdelo se mu je, da se mu posmehujejo ljudje, ki so ga srečavali; da si šepčejo zbadljive opazke: Pavla so vrgli na cesto.

V gostilni je v dušku izpraznil čašo vina. Zavrtelo se mu je v glavi, da jo je moral opreti ob roko. Vsa soba je zaplesala pred njim. Izpraznil je drugo čašo, in toplota mu je šinila po žilah. Zdaj je začel lahko misliti. Misli pa so bile razgrete in zmedene; nobene jasnosti ni bilo v njih. Sukale so se in razpletale in razgubljale kakor kolobarji dima, ki jih je pihal iz smodke. Začutil se je majhnega in zaničevanega, in oči so mu postale vlažne in otožne. Glava se mu je sklanjala k mizi, ustna so se približala kozarcu. Hipoma se je zravnil, in vesela iskra je zagorela v srcu. Zažvižgal je veselo, razvnemajočo pesem, ki mu je bila tolikokrat spremljevalka, ko je hodil za kruhom iz mesta v mesto. V motni svetlobi v vinu porojenih upov so se zasvetile pred njim nove ceste, držeč v neznane kraje, kamor odpotuje, da se vrne bogat in ugleden v sramoto in maščevanje tistim, ki so ga vrgli na cesto.

Da! To stori: pojde in pride! Pojde majhen in zaničevan, a pride bogat in velik. Tako udari pritiklave, umazane ljudi, ki ne poznajo moči njegovih ukrepov. Potem bodo oni nizko pod njim. S peto jim bo stopal za tilnike, da občutijo vso njegovo maščevalno silo.

Želel si je prijateljev, da razvije pred njimi nove načrte. Vstal je in hotel do njih, da jih skliče na vesel razgovor. A ko je vstal, so se mu zašibile noge, da je omahnil na stol. Tak ni mogel na cesto. Vzel je list papirja in začel pisati. Z očmi se je bližal in oddaljeval papirju. Ni mogel najti prave razdalje, megla mu je plavala pred očmi. Naposled je napisal z nejasnimi, trdimi črkami, kje jih pričakuje, kam naj pridejo.

Vesel nasmeh mu je zaigral okrog usten. Z obema rokama se je naslonil ob mizo. Čutil je radostno bodočnost, ki se mu bliža z brzimi koraki. Oči so mu prihajale trudne in zaspane. Obšla ga je omamljiva opojnost; glava mu je klonila nižje in nižje. S čelom je zadel ob steklenico, ki se je prevrnila po mizi. Po prtu se je razlilo vino. Pavel je zaspal...

Začutil je, kako ga je potresla za ramo krepka roka. Odprl je oči, veseli obrazi so se mu nasmeljali. Družba je bila zbrana.

“Ali hodiš v gostilno spat?” ga vpraša prvi.

“Samo sanjal sem,” odgovori Pavel. Usta so mu bila suha, da jih je komaj odpiral. “Izplakniti si moram grlo. Vse se je posušilo v meni. Dajte mi pjače. Rajši sem lačen nego žejen.”

Posedli so in si natočili in trčili in pili.

“In kaj si sanjal?” ga vpraša drugi.

“Ali morda o tem, kako prenašajo ljudi iz sobe na cesto?” ga zbode tretji.

“Ne o tem,” reče Pavel mirno, “a to mi je dalo povod, da sem začel sanjati o drugih velikih rečeh. Sicer pa: komu se lahko ne pripeti, da ga postavijo pod kap? Danes meni, jutri tebi — to je ves razloček! In tako se tudi lahko kdaj pripeti, da primem jaz Ribiča za vrat in ga vržem iz lastnega gnezda. In to je tisto, o čemer sem sanjal. Ali prej moramo piti! Kdo bi govoril s suhim grlom! Pijmo!”

Izpraznili so kupe.

“Poglejte, prijatelji!” začne Pavel.

Prijatelji so se primaknili bliže.

“Moja pot drži v neznane kraje. Jaz nisem človek, ki bi bil prikovan na ped zemlje. Kolikor velik je svet, toliko je mojega. Od obzorja do obzorja je moja last, last moje volje.”

“Iz tebe govori vino!” pravi prvi.

“Ne! Vino je zbudilo misli, misli so rodile načrte, načrti so zdramili voljo in moč, in zato je vse moje. Vse je moje in tudi Lenka. Svojo glavo zastavljam za to! In če tudi vzame Lenka Zaviniška, je vendarle moja. Če da oče svojo hčer drugemu, tujemu človeku za ženo, je vendarle njegova, očetova. In tako ostane Lenka moja, čeprav vzame tistega tujca. Ali razumete?”

“No, da!” se jih oglasi nekaj.

“Danes si pil modrost, ne vina!” reče eden.

“V vinu je modrost, zato poslušajte! Pojdem, to je gotovo. Že jutri zarana me ponese pot v neznane kraje. Kam? Kamorkoli! Saj je ves svet moj. Človek se mora zavedati, da je nekaj, potem ni strahu v njegovem srcu. Pri Bogu, tako vam povem, da si izkopljem bogastvo iz pekla, če je tam skrito in namenjeno meni. Ugrabim ga izmed zvezd, če tamkaj plava moje raztopljeno zlato! Zakaj moja volja sega od tal do vrha, od pekla do neba.”

Pavel je vstal. Glasno mu je zvenela beseda. Kri mu je gorela v licih.

“Če so me mislili poteptati in pritisniti v prah, so se bridko prevarali, zakaj jaz nisem črv. Orlu hočem biti enak, ki razpne krila in vzplava tja gor, tik pod solnce! In zato je dobro, da so me vrgli na cesto. S tem so mi dali razumeti, da moram vstati, če nečem, da me povozijo in poteptajo in mi pretarajo vse kosti! Mati mi je rekla, da me pri Ribiču ubijejo. A dokazati hočem materi, da se moti in vara. Dokazati hočem, da se tudi mati moti, če obsoja sina. In ker je rekla, da me ubijejo, me je obsodila s tem, da sem mlečnozobec in plašljiv zajec, ki ni vreden, da bi mu palico razbil na hrbtu!”

“Resnične so tvoje besede: mlečnozobec in plašljiv zajec!” reče eden.

“In zato pojdem! Vesela bo moja pot, ker so sinoči ves strah iztresli iz mene. Ko pridem, takrat

bodo gledale vaše oči. Takrat bodo gledale vaše oči, ko povprašam, za koliko mi prodajo Kranj. Saj to je vsa moč, vsa čast in ves ugled: denar! Toliko ga prinesem s seboj, da vam ga nasipljem na pot. Vsepovsod se bodo poznali sledovi mojih stopinj. Hvala tistim, ki me zaničujejo! Zbudili so voljo, ustvarili človeka!"

"Pa kako izvedeš vse to?" se mu poroga tovariš.

"To je moja stvar. Za vas je dovolj, da veste, kaj izvedem. In zdaj vas vprašam: Ali hočete piti z menoj na mojo bodočnost — ali da se izrazim jasnejše — na bodočnost zaničevanega in na cesto vrženega človeka?"

Hrupno in enoglasno je odgovorila družba: "Hočemo! Pijmo!"

Zazveneli so kozarci.

Visoko je dvignil Pavel prazno čašo. Slovesen Zamahnil je z roko, in kozarec je priletel ob nasprotno steno in se razbil na drobne kosce.

Zdaj se je oglasila Pavlova pesem:

"Bratje, bodimo veseli,  
dokler smo še mladi vsi!  
Srečen, kdor ljubiti . . ."

Pavel ni mogel pesmi izpeti do konca. Nekaj ga je prijelo in stisnilo za grlo, da se mu je hreščece pretrgal glas, kakor bi kdo prerezal struno, ki zveni v jasnem napevu. Sesedel se je na stol in si zakril oči.

"Kaj ti je?"

"Kaj se ti je zgodilo?"

Pavel je molčal. Pred njim so se razpletale bele ceste, držoč v neznane dežele. In ko jih je gledal in hotel videti bodočnost, ki prihaja z brzimi koraki, se mu je začela iz dalje bližati dolga, hladna, črna senca. Vihrala je proti njemu kakor črn plašč z mrtvaškega odra. Zašumelo je okrog njega kakor rezek veter, ki naznanja vihar. Prišla je zopet temna, mračna slutnja. Z ledenimi rokami ga je stisnila za grlo, da je umrl v njem glas vesele pesmi . . .

"Izgubljeno je! Ubijejo me! . . . Toda če ne morem, če je vse izgubljeno in če me ubijejo . . . Čemu potem ves napor? . . . Čemu so mi gradovi v oblakih? . . . Ni moči in ni volje, zato se podirajo načrti, zato ugašajo misli, ki so jih rodile; a ostane samo še vino, da v njem potopimo misli!"

Izpil je kozarec. Zatrešlo se mu je v srcu. — Mehkoba mu je prepojila dušo, zasolzila se mu je, in solze so mu prikipele v oči.

"In tako je vse skupaj nič! Vse same pene — blodne sanje . . . oblak v vetru, ki ga podi in raztrga. Kakor cunje nas pomečejo na gnoj — ne samo na cesto — in smrt bo naš delež. Ubili so očeta, pa ubijejo še sina! O, mati, mati! . . . Povedala si mi, da moram umreti! . . ."

Vse prigovarjanje prijateljev, naj se umiri, je bilo zaman. Pavel je jokal in pil. Naposled je omagal. Ves je zlezal v en sam kup, držati so ga morali, da se ni sesedel pod mizo. Prijatelji so mu segli pod ramena in ga nesli proti domu. Noge so se vlekale za njim.

"Ali gremo tja . . . kajne . . . k Lenki . . .," je jecel Pavel.

"Da, da; tja, tja!"

Nesli so ga proti domu.

Zunanja prodajalniška vrata so bila priprta. — Skozi odprtino je sevala bledordeča luč. Za njimi, za vratmi, je sedela v kotu pod podobo Sedemžalostne, stara, uboga mati, Marija Pleščeva. Sedela je tam, topeč se v solzah žalosti, in čakala nanj, ki ga še ni videla današnji dan. Tistih sedem mečev se je zabodlo v njeno srce, da je bilo vse bolno in krvavo.

Ko je začula korake, zdaj nagle, zdaj zopet počasnejše, ki so se bližali hiši, je stopila do vrat. Nastavila je uho na odprtino. "O, ko bi vsaj že prišel!" je klicalo njeno srce, vse bolno in krvavo.

Pred hišo so se ustavili pozni prihajalci.

"Ali smo tam — pri Lenki . . .," je začula mati Pavlov glas.

"Da, tam smo!" se je glasil odgovor.

In odprli so vrata. Vajeni so bili temu.

## IX.

France Ribič, sin svojega očeta, se je vrnil iz tujine. Prišel je z velikim prstanom na mezincu in s težko verižico na telovniku. Oblastno je stopal po mestu, saj je vedel, da mu da oče posestvo in prepusti obrt, ko se poroči sestra. Vrnil se je nekoliko prej, nego je bilo določeno, a moral je priti, ker so se pripravljali na svatbo. Prehodil je tuja mesta, kjer govore tuj jezik in kjer so bogati in gosposki ljudje. In gospostvo zunanjega sveta se je oprijelo tudi mladega Ribiča. Švignilo je mimo njega in se dotaknilo njegove zunanosti. Zato je bilo v mestu malo njemu enakih mladih ljudi, ki bi se nosili v tako izbranem kroju in ki bi nosili glavo tako pokonci kakor France, starega Ribiča edini sin. Visoko je dvignil z ustni smodko, ko si jo je prižgal. Ko je hodil po mestu, je držal roke v žepih, da je vsak videl težko verižico z debelimi priveski, s srebrno konjsko podkvižo, z veliko volovsko glavo in s težkim, nerodnim ključem. Desnico je vselej tiščal v žep tako, da mu je iz njega gledal mezinec, okovan z velikim prstanom. Večkrat nego je bilo treba je zasukal smodko med zobmi, a takrat je vselej iztegnil desni mezinec, da je zagledal njegov prstan vsak, kdor ni bil slep, ali kdor mu ni vračal preziranja s preziranjem.

(Dalje prih.)